

Heerlen

**Van ambitie naar actie:
onze belofte naar een veilig
en leefbaar Heerlen**

Kadernota leefbaarheid en veiligheid | 2024 - 2027



Geachte inwoners, gemeenteraad, en alle betrokkenen van onze prachtige stad Heerlen,

Met trots presenteer ik de kadernota leefbaarheid & veiligheid 2024-2027.

Deze nota vormt het fundament voor het beleid waarmee we de komende jaren bouwen aan een sterke, veilige en leefbare stad voor iedereen. We hebben de afgelopen jaren hard aan de weg getimmerd wat betreft het verbeteren van onze leefbaarheid en veiligheid. Met initiatieven zoals het oprichten van het interventieteam en de aanpak sociaal veilig weten we steeds sneller en beter wat er speelt in onze buurten. Met het informatieknooppunt kunnen we steeds beter en sneller besluiten nemen op basis van kwalitatief sterke data. De komende jaren verankeren we succesvolle aanpakken die hun effectiviteit hebben bewezen, maar leren we zeker ook veel van de uitdagingen en tegenslagen die we gaandeweg tegen zijn gekomen.

In de afgelopen maanden hebben wij ons als gemeente intensief beziggehouden met het verzamelen van input vanuit de samenleving. Burgerbetrokkenheid vormt een essentiële randvoorwaarde bij het opstellen van deze kadernota. Het betrekken van Heerlenaren bij het besluitvormingsproces is niet alleen een democratische verplichting, maar het garandeert ook dat beleid goed aansluit bij de behoeftes en zorgen die spelen in onze wijken. In het najaar van 2023 ben ik samen met ambtenaren naar de 4 Heerlense stadsdelen gegaan. Het doel was eenvoudig: in gesprek gaan met inwoners om rechtstreeks van hen te horen wat er speelt en welke kwesties we moeten prioriteren. De gesprekken hebben niet alleen een schat aan informatie opgeleverd, maar als voornaamste hebben ze de geprioriteerde thema's bevestigd. Zorgen werden geuit rondom jeugdoverlast, drugdealer overlast en algemene sociale cohesie en het gebrek daaraan. Tijdens de gesprekken kwamen niet alleen een scala aan zorgen naar voren, maar ook positieve geluiden en waardering voor ons mooie Heerlen.

Hoewel het cruciaal is om problemen en zorgen aan te pakken, mogen we natuurlijk niet voorbijgaan aan de veerkracht, waardering en verbondenheid die al aanwezig is in onze wijken en buurten.



In deze kadernota worden vijf geprioriteerde thema's (in willekeurige volgorde) vastgesteld die de kern vormen van ons beleid voor de komende jaren:

- **Sociale kwaliteit:** Een leefbare stad is een stad waarin iedereen zich thuis voelt. Sociale kwaliteit staat voorop in ons streven naar een stad waarin iedereen prettig woont en verblijft. We investeren in sociale voorzieningen en programma's die het welzijn van al onze inwoners bevorderen.
- **Verbinding zorg en veiligheid:** Zorg en veiligheid zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. We streven naar een nauwere samenwerking tussen zorginstanties en veiligheidspartners. Het creëren van een veilige omgeving gaat hand in hand met het waarborgen van goede zorg en ondersteuning voor degenen die dat nodig hebben.
- **Jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit:** Onze jeugd is de toekomst van Heerlen. We investeren in kansen en mogelijkheden voor jongeren, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Samen met scholen, ouders en jeugdorganisaties werken we aan een veilige en stimulerende omgeving voor opgroeiende generaties.
- **Ondermijning (inclusief drugs):** De aanpak van ondermijning, en daarmee ook drugs, staat hoog op onze agenda. We erkennen de ernst van dit probleem en zijn vastbesloten om samen met u en andere betrokken partijen een veilige leefomgeving te waarborgen. Onze inzet tegen ondermijning is een integrale aanpak zijn, waarbij we de handen in-eenslaan met politie, justitie en andere partners.
- **Cybercrime:** In een tijdperk van digitalisering moeten we ons ook wapenen tegen moderne dreigingen, waaronder cybercrime. De bescherming van onze digitale infrastructuur en het waarborgen van uw privacy zijn essentieel. Samen met experts en partners nemen we maatregelen om de stad digitaal veiliger te maken.

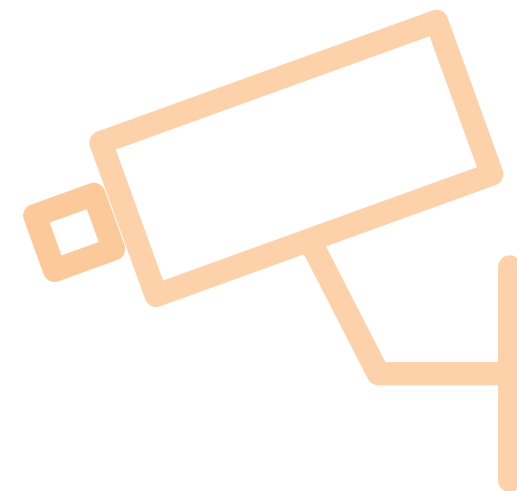
Als burgemeester van Heerlen besef ik dat we als stad voor diverse uitdagingen staan. Een van deze uitdagingen, waar we niet licht over denken, is het capaciteitstekort bij de politie. Ondanks de onvermoeibare inzet van onze politieagenten, heeft dit capaciteitsprobleem verstrekkende gevolgen voor de veiligheid van onze stad. We erkennen dat een adequaat politieapparaat essentieel is voor een veilige samenleving. Daarom blijven we ons als gemeente inzetten om het capaciteitsprobleem bij de politie onder de aandacht te brengen op regionaal en nationaal niveau. Samen met andere gemeenten, politiediensten en relevante instanties pleiten we voor structurele oplossingen, zoals het verhogen van het aantal beschikbare politieagenten, en het optimaliseren van de samenwerking tussen lokale en regionale politie-eenheden. Tegelijkertijd blijven we als gemeente investeren in preventieve maatregelen en samenwerkingsverbanden om de veiligheid in Heerlen te waarborgen. We blijven binnen onze mogelijkheden creatief zoeken naar oplossingen om de politiecapaciteit op te vangen.

De kadernota 2024-2027 is een resultaat van intensieve samenwerking en betrokkenheid vanuit alle lagen van onze stad. Laten we samen werken aan een Heerlen waarin veiligheid, sociale kwaliteit en verbondenheid centraal staan. Samen bouwen we aan een Heerlen waarin iedereen zich thuis voelt, veilig voelt en trots kan zijn.

Hartelijke groet,

Roel Wever | Burgemeester van Heerlen

Voorwoord	6
Relevante kaders	7
Terugblik cijfers veiligheidsanalyse 2019-2022	8
Doorkijk resultaten 2027	12
Geprioriteerde veiligheidsthema's	14
THEMA 1 SOCIALE KWALITEIT (OVERLAST)	15
THEMA 2 VERBINDING ZORG EN VEILIGHEID	21
THEMA 3 JEUGDOVERLAST EN JEUGDCRIMINALITEIT	28
THEMA 4 ONDERMIJNING	36
THEMA 5 CYBERCRIME	44



Inleiding

Onze **kadernota leefbaarheid en veiligheid**, ook wel integraal veiligheidsplan, vormt de basis voor onze veiligheidsaanpak voor de jaren 2024-2027. In de Politiewet en de Wet Veiligheidsregio's is vastgelegd dat gemeenten één keer per vier jaar hun beleidsopgaven moeten vaststellen door middel van een integraal veiligheidsplan, ook wel kadernota genoemd. In dit plan beschrijven we de opgaven en aanpak waar we als gemeente, samen met onze netwerkpartners, op gaan inzetten de aankomende jaren.

De komende jaren bouwen we voort op succesvolle initiatieven en samenwerkingen uit voorgaande jaren. We richten ons hierbij op een aantal geprioriteerde thema's die van essentieel belang zijn voor de veiligheid en leefbaarheid binnen onze gemeente. Deze thema's sluiten nauw aan bij de strategische landelijke veiligheidsagenda en ook bij de ambities van het Regionaal Beleidsplan van de politie.

Het plan is gebaseerd op de eerder gepubliceerde veiligheidsanalyse; een verzameling van relevante data, trends en ontwikkelingen in de gemeente Heerlen. Er is samen met diverse partners, waaronder maatschappelijke organisaties en bewoners, geprobeerd om een zo accuraat mogelijk beeld te schetsen van de veiligheidssituatie in Heerlen. Het integraal veiligheidsplan 2024-2027 is het resultaat van een gezamenlijke inspanning, waarbij input vanuit diverse disciplines is geïntegreerd om een integrale benadering te waarborgen.

Het belang van dit integraal veiligheidsplan reikt verder dan alleen het waarborgen van de fysieke veiligheid. Het beoogt het bewerken van een inclusieve en leefbare samenleving waarin iedereen zich ook echt veilig voelt. Het plan voorziet in concrete doelstellingen, acties en maatregelen die moeten bijdragen aan het versterken van de algehele veiligheidsbeleving en het verminderen van risico's.

De kadernota leefbaarheid en veiligheid is een meerjarenbeleidskader dat door de gemeenteraad wordt vastgesteld. Echter zijn we ons bewust van de dynamische aard van veiligheidsvraagstukken. Daarom voegen we jaarlijkse uitvoeringsplannen toe, deze beschrijven onze doelen en ambities per jaar waardoor het eenvoudiger en inzichtelijker wordt hoe en wanneer bij te sturen. Indien het noodzakelijk is om af te wijken van de kadernota leefbaarheid en veiligheid dan wordt de gemeenteraad daarover geïnformeerd. Als er zich onvoorziene zaken voor doen die niet zijn opgenomen in de kadernota dan worden daar in het driehoeksoverleg tussen burgemeester, officier van justitie en de districtschef van de politie afspraken over gemaakt. Aanvullend, is de burgemeester op grond van de Gemeentewet in het dagelijks bestuur verantwoordelijk voor het handhaven van de openbare orde en veiligheid.

Relevante kaders

Deze kadernota is geen uitputtend overzicht van alles wat we doen voor een veilige en leefbare stad, maar zet de hoofdlijnen en prioriteiten op een rij. Uiteraard blijft de burgemeester zich vanuit de veiligheidsportefeuille onverminderd inzetten op de reguliere werkzaamheden. Zoals onder andere de wettelijke taak op het gebied van rampenbestrijding en crisisbeheer, het faciliteren van demonstraties en het voorkomen van openbare ordeverstoringen met de lokale driehoek. Dat geldt ook voor de opvang van vluchtelingen en Oekraïners, onderzoeken in het kader van de wet Bibob, garanderen van veiligheid bij evenementen en aanpak van mensenhandel/illegale prostitutie. Het is een lange lijst van onderwerpen en aanpakken die behoren tot de reguliere Heerlense veiligheidsaanpak. Als gemeente kunnen we deze opgaven niet alleen aan. Dat doen we in nauwe samenwerking met onder andere politie, Openbaar Ministerie, Veiligheidsregio Zuid-Limburg, brandweer, RIEC Limburg, Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad en straatcoaches.

De kadernota leefbaarheid en veiligheid houdt verband met andere beleidsdocumenten, zowel lokaal, regionaal als landelijk. Onderstaande documenten raken de kadernota:

- Coalitieakkoord Uit liefde voor onze stad 2022-2026
- Nationaal Programma Heerlen-Noord (NPHLN)
- Meerjarenplan 2024-2027 Veiligheidsregio Zuid-Limburg
- Regionaal Beleidsplan Politie 2024-2027
- Landelijke veiligheidsagenda 2023-2026

Deze beleidsdocumenten zijn complementair aan onze lokale ambities en aanpak. Echter geldt dit niet voor het Regionaal Beleidsplan Politie (RBP), omdat het ons belemmert in de uitvoering van onze ambities. Het RBP betekent fors minder politiecapaciteit in onze regio Parkstad en voornamelijk in Heerlen. Het nog verder afschalen van de politiecapaciteit betekent dat in sommige gemeenten te weinig of helemaal geen wijkagenten meer zijn en veiligheidsopgaven niet meer haalbaar zijn. Het RBP houdt geen enkele rekening met de nu al nijpende situatie waarbij de uitvoering van basale politietaken nu al onder hoge druk staat. Tel daar de specifieke kenmerken bij op zoals de grensligging naast Duitsland en vlakbij België en de sociaaleconomische achterstand in de regio Parkstad. Factoren die extra veiligheidsrisico's met zich meebrengen. Nog minder politiecapaciteit heeft ontwrichtende gevolgen voor de veiligheid en leefbaarheid. Deze afname in politiecapaciteit staat haaks op de investering die de Rijksoverheid in Heerlen en Parkstad doet, zoals met de Regiodeal en het Nationaal Programma Heerlen-Noord.

De gemeente Heerlen blijft zich continue intensief blijven inspannen voor meer politiecapaciteit in Heerlen en Parkstad. In de tussentijd wordt binnen de gemeente creatief en innovatief gekeken hoe de politiecapaciteit binnen onze eigen mogelijkheden deels kan worden opgevangen. Hoewel BOA's politietaken niet volledig kunnen overnemen, is geprobeerd via diverse manieren het gemis aan politiecapaciteit op te vangen. Het aantal BOA's openbare ruimte is recent uitgebreid. Ook heeft het realiseren van het interventieteam met daarin juristen, regisseurs veiligheid en BOA's geleid tot zichtbare inzet op de thema's overlast, sociale problematiek, criminaliteit en ondermijning. Daarnaast draait de 'Aanpak Sociaal Veilig' als integrale persoons- en gebiedsgerichte aanpak.

Terugblik cijfers veiligheidsanalyse 2019-2022

In mei 2023 heeft de Raad van de gemeente Heerlen de Veiligheidsanalyse 2019-2022 vastgesteld. De cijfers bevestigen dat we op de goede weg zijn. Maar er zijn ook een aantal thema's die een negatieve ontwikkeling laten zien, zoals het aantal overlastmeldingen. Het verder versterken en verbinden van de zorg- en veiligheidsketen biedt kansen om veiligheids- en leefbaarheidsproblematiek in een vroeg stadium te signaleren waardoor escalatie kan worden voorkomen. De noodzaak hiertoe blijkt uit de sterke groei van overlast door personen met verward gedrag en een groeiende sociale problematiek die steeds complexer wordt. Ook de overlast door jeugdigen neemt toe en vraagt om extra inzet om verder afglijden in de criminaliteit aan te pakken en bij voorkeur te voorkomen. Verder blijven de thema's ondermijning (hieronder valt ook drugsproblematiek) en cybercrime onverminderde aandachtspunten. Deze vormen van criminaliteit, die zich vaak onder de radar afspelen, blijven toenemen.

Op basis van de bovengenoemde constatering zijn de volgende thema's geprioriteerd voor het nieuwe beleid 2024-2027:

1. Sociale kwaliteit (overlast)
2. Verbinding zorg en veiligheid
3. Jeugdoverlast / jeugdcriminaliteit
4. Ondermijning (inclusief drugsproblematiek)
5. Cybercrime

TERUGBLIKCIJFERS
VEILIGHEIDSANALYSE
2019 - 2022

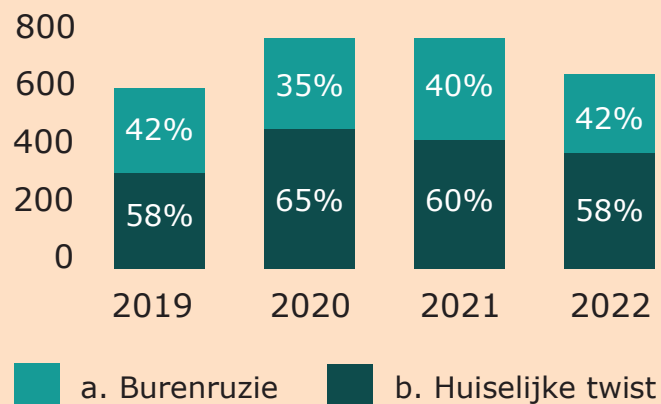


TERUGBLIKCIJFERS

VEILIGHEIDSANALYSE

2019 - 2022

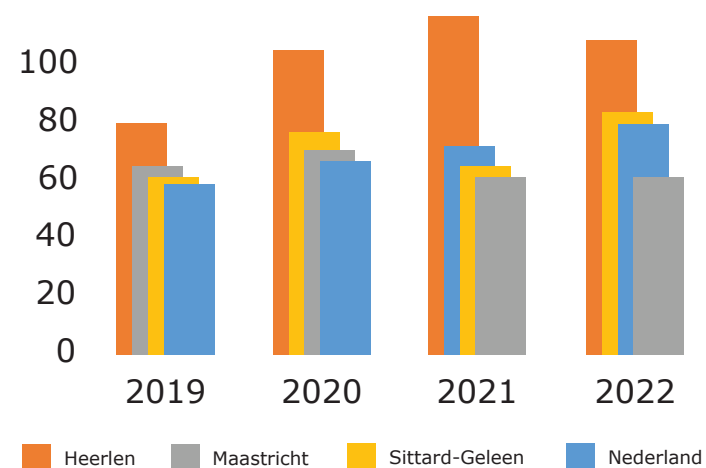
Burengerucht



Bron: Politie cijfers

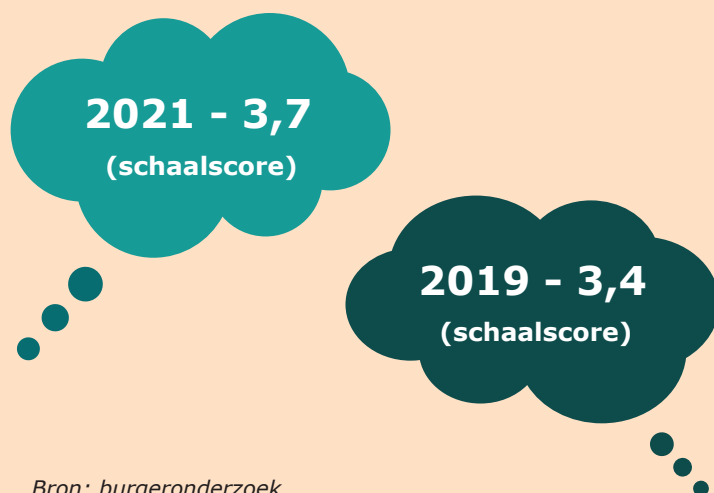
Verbinding zorg en veiligheid

Overlast door verward persoon
per 10.000 inwoners



Bron: politie cijfers

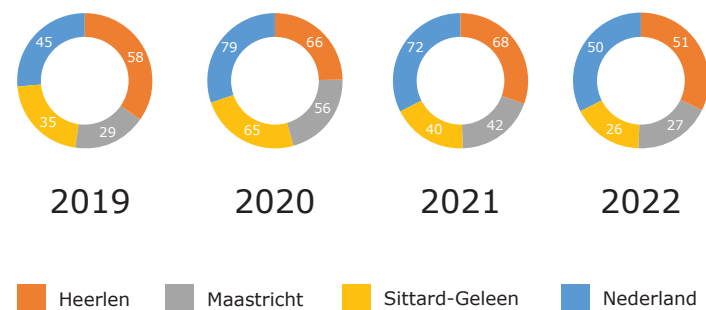
Overlast in de buurt - Heerlen Totaal



Bron: burgeronderzoek

Jeugdoverlast/jeugdcriminaliteit

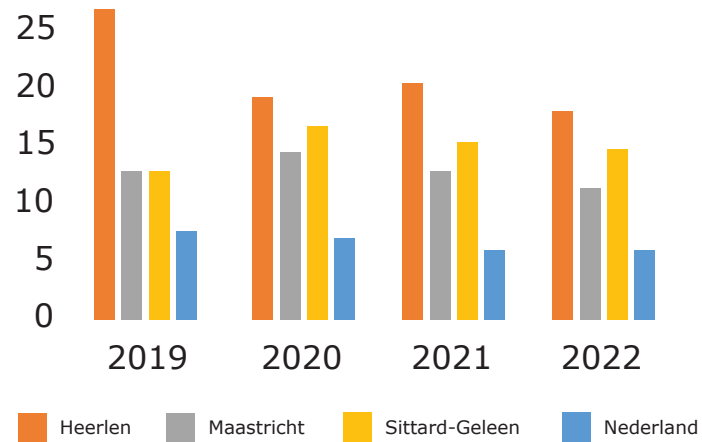
Vergelijking per 10.000



Bron: politie cijfers

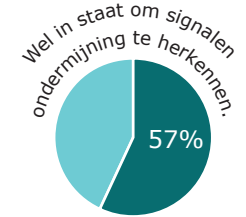
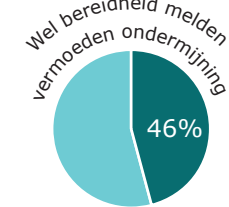
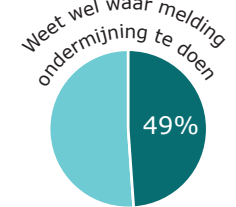
Ondermijning

Drugshandel per 10.000 inwoners



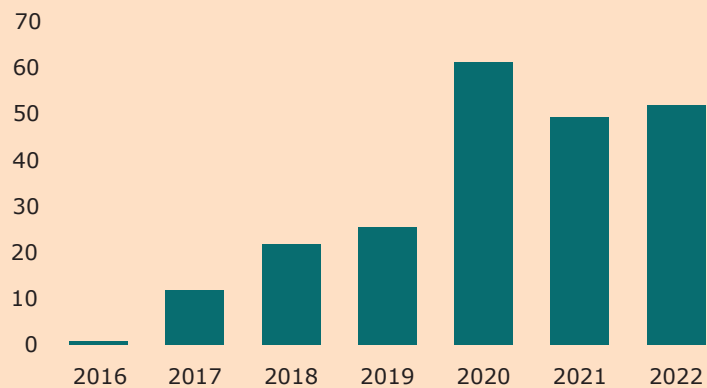
Bron: politiecijfers

Cijfers Ondermijning 2021



Bron: burgeronderzoek

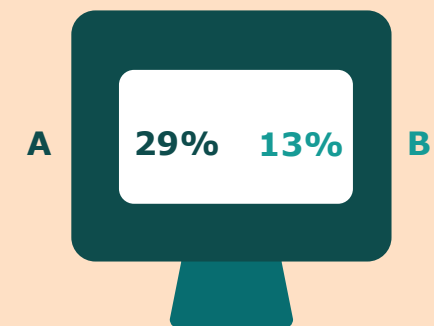
Aantal registraties Cybercrime Heerlen



Bron: politiecijfers

Cybercrime Heerlen 2021

Burenonderzoek



- a. Slachtoffer
- b. Aangifte slachtofferschap

Bron: burgeronderzoek

A photograph taken from the driver's perspective inside a car. A police officer in a dark uniform is driving. Through the windshield, three people in white forensic suits are standing on a sidewalk outside a residential building. The car's interior, including the steering wheel with a Mercedes-Benz logo and a navigation screen, is visible. An orange diagonal graphic element is on the right side of the image.

DOORKIJK RESULTATEN

In 2027 hebben we volledig inzicht in de sociale dynamiek van onze wijken in Heerlen. Onze aanpak van sociaal veiligheid is breed verspreid in de hele stad, met als doel de sociale kwaliteit te verbeteren en overlast aanzienlijk te verminderen. Daarnaast streven we ernaar om actief samen te werken met bewoners en relevante stakeholders om duurzame verbeteringen te bewerkstelligen en een veilige en leefbare omgeving te waarborgen.



Sociale kwaliteit

In 2027 zijn alle inwoners en bedrijven in Heerlen zich bewust van de gevaren en verschijningsvormen van digitale criminaliteit. Ze beschikken over de nodige kennis en vaardigheden om adequaat te handelen en zich te weren tegen digitale dreigingen, waardoor ze digitaal weerbaar zijn.



Cybercrime

Verbinding zorg en veiligheid



In 2027 realiseren we een effectieve samenwerking op het gebied van zorg en veiligheid, waarbij we de focus leggen op preventieve en repressieve maatregelen. We benaderen complexe vraagstukken integraal en streven naar duurzame oplossingen met de behoeften van de inwoner als centraal uitgangspunt.

Doelstellingen voor Heerlen in 2027

Jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit



In 2027 hebben we een volledig overzicht van en effectieve monitoring op jongeren. We bieden gerichte ondersteuning en schuwen niet om krachtige maatregelen te nemen wanneer dat nodig is. Onze investeringen zijn gericht op het creëren van een kansrijk opgroei-klimaat voor jongeren, met als concrete doelstelling het aanzienlijk verminderen van de aantrekkelijkheid van het criminele pad als keuzeoptie.



Ondermijning

In 2027 is ons informatie-knooppunt op het gebied van ondermijning duurzaam verankerd en krachtig in zijn functie. We onderhouden een nauwe samenwerking met de regio om gezamenlijk weerbaarder te worden tegen ondermijning. Ons doel is gerichte interventies uit te voeren die ondermijnende activiteiten actief verstoren, waardoor we een effectieve barrière vormen tegen ondermijnende invloeden.

De komende vier jaar ligt onze prioriteit bij onderstaande vijf thema's. Aan deze thema's besteden we extra aandacht in beleid en uitvoering. Dit betekent overigens niet dat de overige thema's geen aandacht krijgen. Deze worden samen met het bestaande netwerk van partners regulier opgepakt. Uiteraard is het veiligheidsdomein geen statisch geheel. De lokale driehoek kan op elk moment nieuwe prioriteiten stellen (onder andere inzet politie en handhaving) als daar aanleiding toe bestaat.



Sociale Kwaliteit
(overlast)



Verbinding zorg
en veiligheid



Jeugdoverlast en
Jeugdcriminaliteit



Ondermijning



Cybercrime

GEPRIORITEERDE VEILIGHEIDSTHEMA'S

SOCIALE KWALITEIT



Sociale kwaliteit (overlast)

Wat is Sociale Kwaliteit (overlast)

De sociale kwaliteit van een buurt gaat over de relatie tussen de bewoners in die buurt en de wijze waarop de bewoners met elkaar samenleven. Het heeft ook betrekking op het al dan niet aanwezig zijn van een bepaalde mate van overlast in de directe woon- en leefomgeving van burgers. De sociale kwaliteit kan sterk negatief beïnvloed worden door onder andere gebeurtenissen als woonoverlast, burengerucht en overlast die te maken heeft met verwarde personen of bijvoorbeeld door drank- en drugsoverlast. Hierdoor voelen mensen zich niet prettig, en zelfs onveilig, in hun eigen buurt. Daarentegen kan de sociale kwaliteit juist beïnvloed worden door hoge sociale cohesie in de buurt. In de afgelopen jaren zien we de sociale kwaliteit in meerdere buurten verslechteren. De stijging van sociale overlast is terug te zien op allerlei gebieden uitlopend van burengerucht tot overlast door verwarde personen. Daarnaast is het belangrijk te vermelden dat Heerlen een sterke regionale en centrumfunctie heeft op sociaal gebied, door bijvoorbeeld de aanwezigheid van de dag- en nachtopvang en het asielzoekerscentrum. Deze centrumfunctie brengt met zich mee dat de gemeente kwetsbare personen aantrekt en door voorliggende voorzieningen gevoeliger is voor complexe problematiek en de daarmee samenhangende mogelijke overlast.

Ambitie en doelstellingen

De leefbaarheid van de buurten wordt vergroot door in te zetten op het voorkomen, terugdringen en aanpakken van overlast in de directe woon- en leefomgeving waardoor mensen zich prettiger en veiliger gaan voelen in de eigen buurt.

Doelstelling 1: Minder mensen ervaren overlast in hun eigen buurt t.o.v. 2021 (schaalscore 3,7). In 2027 willen we terug naar het niveau van 2019 (3,4).

Indicator: schaalscore mensen dat in Heerlen aangeeft overlast te ervaren in hun eigen buurt (Burgeronderzoek Parkstad inZicht).

Doelstelling 2: Minder mensen ervaren wel eens onveiligheidsgevoelens in hun eigen buurt t.o.v. 2021 (43%). In 2027 willen we dat dit minimaal zakt naar 38%.

Indicator: percentage van de respondenten uit Heerlen dat aangeeft zich wel eens onveilig te voelen in de eigen buurt.

Doelstelling 3: In 2027 zijn er 10% minder meldingen (+/- 600) van burengerucht (politiecijfers) dan in 2022 (695 meldingen).

Indicator: politiemeldingen met feitcode Burengerucht (burenruzie en huiselijke twist).

Doelstelling 4: In 2027 doen we minimaal één keer per maand een integrale controle arbeidsmigranten.

Doelstelling 5: In 2027 is de aanpak Sociaal Veilig uitgerold in alle Heerlense buurten.

1 Meest recent beschikbare meetjaar. Bron burgeronderzoek: <https://parkstadinzicht.nl/mosaic/burgeronderzoek/1--leefbaarheid>

2 Meest recent beschikbare meetjaar. Bron burgeronderzoek: <https://parkstadinzicht.nl/mosaic/burgeronderzoek/2--veiligheid>

3 Meest recent beschikbare meetjaar. Bron Politie

SOCIALE
KWALITEIT

Aanpak

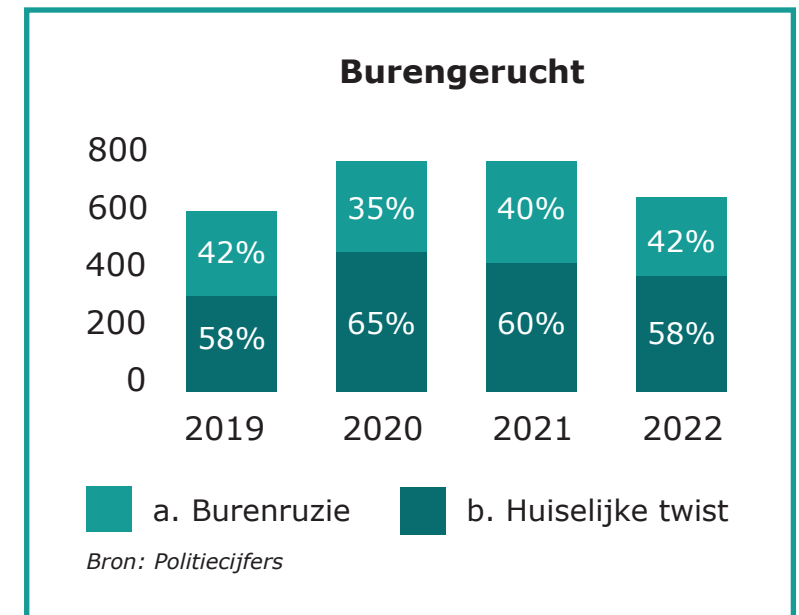
Inzetten op de aanpak van sociale overlast om de stijgende lijn van overlast te doorbreken met de inzet van repressieve maatregelen in een gebiedsgerichte- en persoonsgerichte aanpak, gecombineerd met preventieve maatregelen in een integrale domein overstijgende aanpak samen met partners. Frontlijnsturing, actiologica en van buiten naar binnen werken zijn belangrijke uitgangspunten voor de aanpak van overlast in de directe woon- en leefomgeving.

Hoe willen we het bereiken? / Projecten

Buurtbemiddeling

Buurtbemiddeling wil burens die ruzie hebben helpen om weer met elkaar te praten en problemen op te lossen. Het doel is om problemen vroeg aan te pakken voordat het erger wordt. Buurtbemiddeling is sterk, omdat het mensen helpt om zelf hun problemen op te lossen. Getrainde onafhankelijke vrijwilligers helpen ruziënde burens om weer normaal met elkaar om te gaan en samen oplossingen te

bedenken. Het werkt het beste als het conflict net begonnen is en niet te ernstig is. Vrijwilligers helpen bij alledaagse problemen tussen burens zonder te oordelen. Ze proberen de communicatie te herstellen zodat burens samen een oplossing kunnen vinden waar zij beide achterstaan. Buurtbemiddeling zorgt ervoor dat burens samen naar oplossingen zoeken die voor hen goed zijn. Het is een laagdrempelige manier om problemen op te lossen zonder professionele hulp, voordat de politie moet ingrijpen. Hele moeilijke conflicten zijn niet geschikt voor buurtbemiddeling, en ook situaties waar al strafrecht bij betrokken is of waar al jarenlang niks verbetert.



Veiligheidscentrum Heerlen-Noord

Om de problemen rond zorg en veiligheid in Heerlen-Noord aan te pakken, is een nauwe samenwerking tussen de verschillende veiligheidspartners essentieel. Het toekomstige Veiligheidscentrum in Heerlen-Noord vervult diverse functies, waaronder een ontmoetingsplaats voor partners, een centrale uitvalsbasis, een vaste werkplek, een ontvangstplek voor burgers en organisaties, en een locatie voor bijeenkomsten.

Het Veiligheidscentrum bevordert en ondersteunt de intensievere fysieke en integrale samenwerking tussen de betrokken organisaties. Verschillende zorg- en veiligheidspartners, zoals de politie, het Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad, het Openbaar Ministerie, Reclassering, Het Huis van Recht en de gemeente Heerlen, bundelen hun krachten onder één dak. Dit versterkt de integrale samenwerking en vergroot de zichtbaarheid in de wijk. Een duidelijke aanwezigheid in de buurt en de benaderbaarheid zijn cruciaal om een positief effect te hebben en de inwoners van Heerlen-Noord een gevoel van veiligheid te geven, evenals tastbare resultaten.

Met de zorg- en veiligheidspartners worden afspraken gemaakt over de invulling van het Veiligheidscentrum. Het streven is om begin 2025 de deuren van het Veiligheidscentrum te openen.

Arbeidsmigranten

Heerlen is een stad voor iedereen waarin we willen dat alle inwoners actief kunnen deelnemen aan de samenleving. Dus ook de kwetsbare doelgroepen zoals onder andere onze arbeidsmigranten in de Heerlense buurten. Het blijkt echter dat veel arbeidsmigranten een ander woondoel hebben. Hun reden voor verblijf is financieel en kortstondig van duur wat maakt dat integreren in een wijk vaak geen prioriteit heeft voor deze mensen. Hierdoor kan wrijving en sociale overlast in de buurt ontstaan, omdat arbeidsmigranten nu vaak met grote getalen, elkaar niet kennende, in één huis gevestigd zijn. Bovendien is hun huisvesting vaak gekoppeld aan de werkgever, wat hun bestaanszekerheid niet kan garanderen.

Gemeente Heerlen erkent dat arbeidsmigratie een structureel fenomeen is dat een rol speelt in de economische ontwikkeling van de regio. Om een waterbedeffect te voorkomen, wordt het thema arbeidsmigratie ook besproken op regionaal niveau in Parkstad en Zuid-Limburg. Met zowel de andere gemeenten als de bedrijven waar arbeidsmigranten veelal aan het werk zijn. Gemeente Heerlen wil een sociaal-veilig leef- en woonklimaat voor alle inwoners creëren, ook voor arbeidsmigranten.

Drie uitgangspunten in het integraal beleid huisvesting arbeidsmigranten:

1. Via **spreiding** voorkomen van concentratie en stapeling van problematiek. Heerlen ontziet de kwetsbare buurten op gebied van veiligheid en sociaaleconomische veerkracht. Dit wordt gedaan op basis van de (sub) buurt draagkrachttoets waarmee systematisch getoetst hoe we aandachtsgroepen het beste kunnen voorzien in hun woonbehoefte.
2. Door te streven naar **kwaliteit** in huisvesting, worden misstanden voorkomen. De Roemer-norm wordt als basisvoorwaarde voor huisvesting verankerd in de lokale verordeningen en afspraken.
3. Via actieve **handhaving** misstanden aanpakken. Behalve kaderstelling, zet de gemeente ook in op stevig ingrijpen bij overlast en misstanden rondom het thema arbeidsmigratie. Dit omvat onder andere huisvestingsproblemen, overlast in de buurt en uitbuiting van arbeidsmigranten.

Naast bovenstaande uitgangspunten zijn een aantal beleidsregels vastgesteld met betrekking tot kamerverhuur, minimale woonkwaliteit en huisvesting aandachtsgroepen. Daarnaast geldt in Heerlen een verhuurverordening die gericht is op verhuurders die arbeidsmigranten huisvesten.

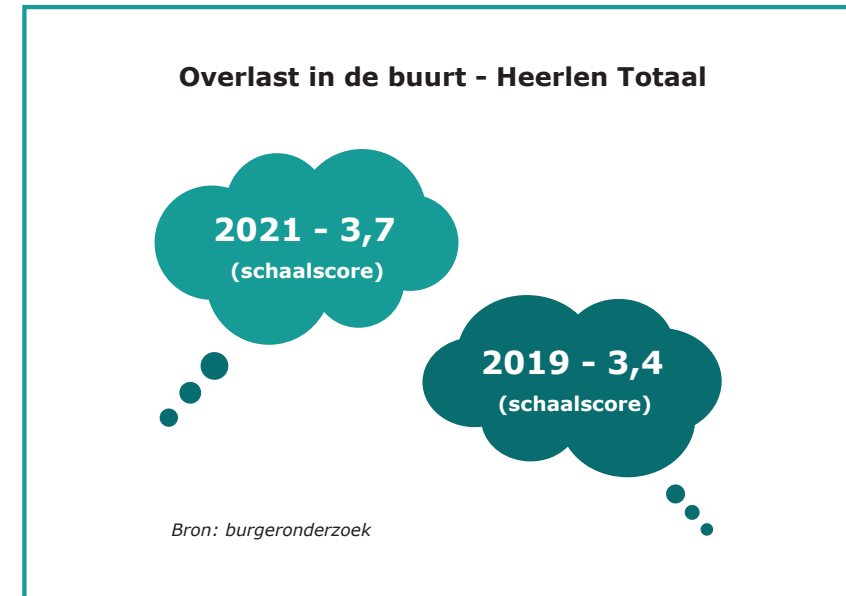
Om ervoor te zorgen dat een sociaal-veilig leef- en woonklimaat voor alle inwoners kan worden gewaarborgd, is er circa één keer per maand een integrale controle rondom het thema arbeidsmigratie. Hierbij valt te denken aan onder andere huisvestingsproblematiek, overlast in de buurt en uitbuiting van arbeidsmigranten. Bij de integrale controles werkt het interventieteam van de gemeente Heerlen samen met politie, handhaving, bouw en milieuhandhaving en team toegang.

Sociaal veilig

De aanpak 'Sociaal Veilig' is een integrale persoons- en gebiedsgerichte aanpak waarbij de gemeente, politie, Inclusio, JENS, het Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad en woningcorporaties intensief samenwerken. De aanpak Sociaal Veilig richt zich op verschillende geprioriteerde thema's, waaronder ondermijning en de verbinding tussen zorg en veiligheid, zoals beschreven in deze kadernota. Het doel van de aanpak Sociaal Veilig is om de leefbaarheid en veiligheid in de wijken te verbeteren. Deze werkwijze is gebaseerd op de methodiek Operatie Hartslag. De essentie van de aanpak is om vanuit een integrale benadering van problematiek, met betrokkenheid van verschillende beleidsvelden (leefbaarheid, veiligheid, wonen en zorg), tot duurzame oplossingen te komen.

Hierbij wordt een sterke verbinding gelegd tussen zorg en veiligheid, evenals tussen preventie en repressie. Deze integrale aanpak is noodzakelijk, omdat complexe problematiek zich vrijwel nooit binnen één leefgebied manifesteert. Een gezamenlijke inzet vanuit verschillende disciplines en organisaties is noodzakelijk voor duurzame verbetering. Een gezamenlijke inzet vanuit verschillende disciplines en organisaties is noodzakelijk voor duurzame verbetering. Centraal in de aanpak staat een overlegstructuur waarbinnen gemeente en partners regelmatig overleg hebben over zaken die spelen. Voor de openbare ruimte is dat het leefbaarheidsoverleg en voor problematiek achter de voordeur is dat het casuïstiekoverleg. In deze overleggen zijn interne en externe partijen vertegenwoordigd. Buurtbijeenkomsten, buurtschouwen en buurtinitiatieven leveren input voor het leefbaarheidsoverleg en kunnen direct aanleiding zijn voor interventies of acties. Ook (integrale) controles, handhavingstrajecten van de gemeente, juridische procedures van woningcorporaties, huisbezoeken en hulpverleningstrajecten maken deel uit van de aanpak.

De aanpak is momenteel actief in de focusbuurten Vrieheide, GMS en Hoensbroek, inclusief de Kastelenbuurt, Heisterberg en Akerstraat-Noord. Naast de focusgebieden is de aanpak ook geïmplementeerd in Heerlerheide-Passart. De ambitie voor 2024 is om Sociaal Veilig uit te breiden naar alle buurten in Heerlen-Noord en uiteindelijk naar heel Heerlen. Daarmee weten we beter en eerder wat er speelt in onze Heerlense buurten om zo vroegtijdiger hulp in te zetten.





VERBINDING
ZORG EN VEILIGHEID

Verbinding zorg en veiligheid

In Nederland is sprake van een aanzienlijke groep inwoners met een opeenstapeling van persoonlijke problemen. De oorzaken en gevolgen lopen dwars door elkaar heen en zijn even divers als hardnekkig: psychische klachten, een verstandelijke beperking, verslaving, schulden, werkloosheid, falende maatschappelijke integratie of enige combinatie hiervan. Bovengemiddeld vaak resulteert dit in slachtofferschap of daderschap bij zaken als misbruik en mishandeling of anderszins crimineel gedrag, wat dikwijls weer leidt tot bedreigingen voor de openbare orde. Tegelijkertijd wordt er vanuit de samenleving veel waarde gehecht aan zelfredzaamheid en participatie. De samenleving wil hulpbehoevende inwoners niet langer wegstoppen in gesloten circuits, maar hen de juiste ondersteuning bieden zodat zij zoveel mogelijk op eigen kracht mee kunnen draaien in de maatschappij. Dat vraagt om een veilige inclusieve wijk. De maatschappij stelt daarbij aan een gemeente ook andere eisen dan voorheen. Het 'van buiten naar binnen' werken hoort hierbij gemeengoed te worden. We moeten de persoon centraal stellen in ons handelen en dus over grenzen van domeinen samenwerken. Door op tijd maatwerk te bieden op zorgvlak, kan het veiligheidsdomein in voorkomende gevallen ontzien worden.

“Voorkomen is beter dan genezen”. We willen nog meer aan de voorkant van de problematiek komen door preventief in te kunnen zetten zodat verergering van de problematiek wordt voorkomen waardoor zorg en ondersteuning lichter en goedkoper kunnen worden ingezet. Daarnaast streven we er ook naar om straf met zorg te combineren. Zo bieden we mensen (weer) perspectief helpen dit vast te houden. In Heerlen stellen we de client centraal, werken vanuit die visie samen en leveren maatwerk af.

Binnen de gemeente Heerlen zien we, net als op andere plekken in het land, een toename in de complexiteit van problematiek. Onder andere door lange wachtlijsten in de GGZ zien we een toename in het aantal verwarde personen. Door steeds meer maatschappelijke verharding en polarisatie verdienen ook thema's als radicalisering en geweld in afhankelijkheidsrelaties onze aandacht de komende jaren. De complexe uitdagingen waarmee onze gemeenschap wordt geconfronteerd, vragen om een geïntegreerde en collectieve aanpak. In deze samenleving waarin zorg en veiligheid onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn, is het cruciaal dat lokale overheden, zorginstellingen en veiligheidspartners nauw samenwerken. Samenwerking vormt de sleutel tot het creëren van een veerkrachtige en beschermende omgeving voor alle inwoners, waarbij zowel zorgbehoeften, als veiligheidskwesties, als leefbaarheid doeltreffend worden aangepakt. Door gezamenlijke expertise, middelen en inzet te bundelen streven we ernaar een integrale aanpak die verder reikt dan de meer traditionele reacties op problematiek.

Het bewerkstelligen van een effectieve integrale aanpak is geen eenvoudige taak. Privacyoverwegingen, het verouderde van binnen naar buiten denken en de eigen taal en leefwereld van beide domeinen, kunnen de weg naar een goede samenwerking op het gebied van zorg en veiligheid bemoeilijken. De komende jaren willen we werken aan het overbruggen van deze obstakels en het ontwikkelen van gezamenlijke strategieën om een betrouwbare en zichtbare overheid te zijn voor alle inwoners, ook voor inwoners met hulpbehoeften op het gebied van zorg en/of veiligheid.

Er zijn al tal van voorbeelden waarin de samenwerking tussen zorg en veiligheid tot successen heeft geleid, denk hierbij aan de aanpak Sociaal Veilig, doorontwikkeling van MDA++ (multidisciplinaire aanpak) en de meest recente ontwikkeling van de Integrale Jeugd Aanpak Parkstad (IJAP).

Ambitie en doelstellingen

Streven naar een efficiënte en effectieve verbinding tussen zorg en veiligheid. Hiermee beogen wij het verder tegengaan van veiligheids- en leefbaarheidsproblematiek door het realiseren van een sluitende aanpak op het gebied van zorg en veiligheid. Waarbij het uitgangspunt is dat de geboden zorg en ondersteuning zo licht is als mogelijk en zo zwaar als noodzakelijk.

Doelstelling 1: In 2027 doorbreken we de trend van een stijgende lijn in overlast veroorzaakt door verwarde of overspannen personen (943 meldingen in 2022). We streven ernaar om deze minimaal te stabiliseren.

Indicator: meldingen overlast door verwarde/ overspannen personen (Politie).

Doelstelling 2: In 2027 hebben we personen die een persoonsgerichte aanpak behoeven beter in beeld, mogelijk leidt dit tot een stijging in de cijfers van het aantal persoonsgerichte aanpakken (In 2022 waren dit er 124).

Indicator: aantal personen met een Persoonsgerichte Aanpak per jaar begeleidt door het Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad.

Doelstelling 3: In 2027 hebben we huiselijk geweld beter in zicht, dit leidt mogelijk tot een stijging in de cijfers van het aantal veilig thuis meldingen (in 2022 waren dit er 1118)

Indicator: aantal meldingen huiselijk geweld in Heerlen (Veilig Thuis).

Doelstelling 4: In 2027 hebben we minimaal 40 gezinnen intensief begeleid op alle leefgebieden volgens de doorbraakmethode.

4 Meest recent beschikbare meetjaar. Bron Politie

5 Meest recent beschikbare meetjaar. Bron Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad

6 Meest recent beschikbare meetjaar. Bron Veilig Thuis

Aanpak

Om een sluitende aanpak op het gebied van zorg- en veiligheidsproblematiek te krijgen, passen we in de praktijk een combinatie van preventie en repressie toe om herhaling te voorkomen (de zogenoemde hartslagmethodiek). De focus in de aanpak ligt op vroegsignalering en intensivering van de samenwerking tussen zorg- en veiligheidsprofessionals om (vroegtijdige) informatiedeling tussen partners te verbeteren. We investeren nog meer in de integrale samenwerking om elkaar vroegtijdig te vinden als er signalen zijn.

“Bij de aanpak van overlast in welke ook, volgen we onze aanpak sociaal veilig: als we problemen structureel willen oplossen moeten repressie en zorg hand in hand gaan.”

- Wethouder Jeugd en Armoedebestrijding, Welzijn en Zorg, Arlette Vrusch -

Hoe willen we het bereiken? / Projecten

CITICESS/Doorbraakmethode

Sinds 2023 is Heerlen leadcity van het Europese Interreg project 'Citicess'. Met dit project krijgen ongeveer veertig gezinnen uit Heerlen-Noord de komende drie jaar intensieve begeleiding gebaseerd op de doorbraakmethode. Het gaat hierbij om multi-problem gezinnen die al lang intensieve hulpverlening op meerdere disciplines ontvangen, maar waarbij weinig tot geen structurele verbetering ontstaat. Er is binnen deze gezinnen een breed scala aan problemen. Denk hierbij aan verslaving, schulden, werkloosheid en psychische problemen. Door toepassing van de doorbraakmethode wil Heerlen met dit project, zoals de naam al zegt, dit patroon doorbreken. Hierbij wordt creatief gedacht en naar oplossingen buiten de gebaande paden gezocht. Binnen deze aanpak worden gezinnen stevig aan de hand genomen door een speciaal aangestelde gezinscoach die doet wat er écht nodig is, en die zaken kan regelen waartoe het gezin wellicht niet meer in staat is dan wel buiten de geijkte oplossingen om.



Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad (ZVHP)

De komende jaren wil gemeente Heerlen de verbinding tussen de terreinen zorg en veiligheid versterken door onder andere het (laten) voeren van regie op lokale en regionale casuïstiek. Dit houdt dus ook in het investeren in onze netwerkaanpak door onder andere het inwerkingtreden van een gemeenschappelijke regeling op Parkstad niveau met het Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad.

Het Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad is dé organisatie waar gemeenten, justitiële partners en zorgpartners samenwerken om de meest moeilijke zorg- en veiligheidsproblemen op het gebied van overlast, criminaliteit, huiselijk geweld, kindermishandeling en radicalisering aan te pakken. Het werkgebied van het Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad bestaat de gemeenten Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Beekdaelen, Brunssum, Voerendaal en Simpelveld.

Een groot gedeelte van de speerpunten die het ZVHP voor 2024 formuleert zijn gelijk voor de drie Zorg- en Veiligheidshuizen in Zuid-Limburg. Dit is de basis van de ontwikkelingen die de drie Zorg- en Veiligheidshuizen thans doormaken en het daarbij uitgesproken bestuurlijk commitment om zoveel mogelijk uniform te opereren. De basis hiervoor is de Landelijke Meerjarenagenda 2021 – 2024.

Door de groeiende complexiteit van de maatschappelijke opgaven waar straf en zorg samenkomen, zijn er in de Meerjarenagenda afspraken gemaakt op drie pijlers met als doel om eind 2024 in iedere regio een netwerk van basisvoorzieningen te hebben die in staat is om bestaande en nieuwe opgaven op te pakken. De drie pijlers zijn: (1) personen met een (hoog) veiligheidsrisico, (2) verbinding met de omgeving en (3) huis op orde.

Voor personen die ernstig, gevaarlijk en ontwrichtend gedrag vertonen, is een integrale en persoonsgerichte aanpak op zorg en veiligheid van cruciaal belang. Het doel is om zorgwekkende signalen te monitoren, verdere escalatie te voorkomen en passende zorg en ondersteuning te bieden, indien nodig gedurende de gehele levensloop. Het streven is dat deze individuen weer volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving, zonder dat zijzelf of anderen risico lopen.

In lijn met landelijke afspraken en programma's zijn specifieke taakaccenten gewenst voor de volgende groepen:

- Ex-justitiabelen met een hoog veiligheidsrisico: dit omvat personen met een justitiële achtergrond die een hoog risico op gevaarlijk gedrag vertonen. De aanpak richt zich op het monitoren van deze groep, het voorkomen van herhaling van crimineel gedrag en het bieden van passende zorg en ondersteuning.
- Personen met ernstig verward gedrag met een hoog veiligheidsrisico: Deze groep omvat mensen met ernstige psychische problemen die een bedreiging vormen voor de veiligheid. De aanpak is gericht op het identificeren en monitoren van signalen van ernstige verwardheid, het voorkomen van escalatie en het bieden van gepaste zorg en ondersteuning.
- Geradicaliseerde personen en polarisatie: Voor personen die geradicaliseerd zijn of betrokken zijn bij polarisatie is een specifieke aanpak nodig. Dit omvat het monitoren van radicaliseringsprocessen, het voorkomen van extremistisch gedrag en het bieden van de nodige ondersteuning, bijvoorbeeld door deradicaliseringsprogramma's.

Deze taakaccenten benadrukken het belang van een gecoördineerde aanpak waarbij zorg, veiligheid en preventie centraal staan. Door vroegtijdige monitoring en interventies wordt beoogd de impact van incidenten te verminderen en de maatschappelijke veiligheid te waarborgen, waarbij tevens gestreefd wordt naar het herstel en de inclusie van de betrokken individuen in de samenleving.

VERBINDING ZORG EN VEILIGHEID



Geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA)

In Zuid-Limburg wordt al sinds 2014 op regionaal niveau samengewerkt om een doeltreffende aanpak tegen geweld in afhankelijkheidsrelaties te realiseren. Vanuit de visie op de gefaseerde ketenzorg wordt door vele ketenpartners in Zuid-Limburg actief samengewerkt. In de afgelopen jaren werd gebouwd aan een netwerk en professionalisering van de aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Gedurende 2023 is gewerkt om te komen tot een nieuwe regiovisie. De nieuwe regiovisie staat in het teken van verdere versterking van zowel de samenwerking als de aanpak.

Deze stevige en ambitieuze regiovisie geldt vanaf midden 2024. Binnen de keten wordt er gericht op het doorbreken van de cirkel van geweld door signalen vroegtijdig te herkennen en te signaleren, het creëren van veiligheid en tegelijk het stoppen van geweld en aandacht te hebben voor onderliggende problemen. Zo werken we aan het doorbreken van de intergenerationele overdracht van geweld en een duurzaam herstel voor het hele systeem.

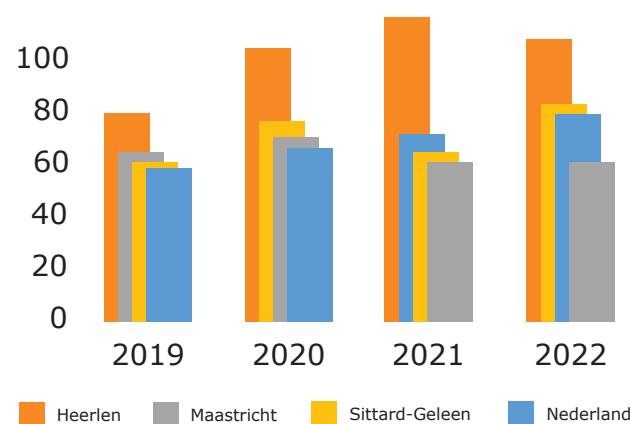
De aanpak omvat verschillende strategieën en principes:

- Visie gefaseerd samenwerken aan veiligheid: De aanpak is gebaseerd op de visie van gefaseerd samenwerken aan veiligheid. Hierbij wordt duurzaam en effectief samengewerkt met partners in het sociaal-, veiligheids en medisch domein en Veilig Thuis.
- Versterking van lokale (wijk)teams 0-100: Lokale teams worden versterkt, bijvoorbeeld met behulp van het kwaliteitskader werken aan veiligheid, om beter in te spelen op veiligheidskwesties in de buurt.
- Doorontwikkeling en Borging MDA++ (Multidisciplinaire aanpak ++) aanpak: Er is aandacht voor de doorontwikkeling en borging van de MDA++ aanpak (Meldpunt Zorg en Overlast) om de aanpak te verbeteren en te waarborgen.
- Integrale sturing op huiselijk geweld en kindermishandeling: Er wordt integrale sturing toegepast op huiselijk geweld en kindermishandeling, met centrumgemeenten die een verbindende, signalerende, aanjagende, en coördinerende rol hebben.

De samenwerking in de regio wordt gekenmerkt door een betrouwbaar, inzichtelijk en lerend netwerk. Dit netwerk brengt professionals uit verschillende domeinen samen om gezamenlijk veiligheid in huishoudelijke kring te vergroten en onderliggende problemen aan te pakken. De visie van gefaseerd samenwerken aan veiligheid staat centraal, met aandacht voor duurzaamheid in situaties waar veiligheid een thema is. Het is belangrijk om te beseffen dat samenwerking niet alleen gebaseerd is op organisatiebelangen, maar op investeringen in het begrijpen van elkaars vakgebieden en het optimaal benutten van expertise. Een open, nieuwsgierige, transparante, oprechte en mensgerichte grondhouding is essentieel. Professionals handelen concreet vanuit hun rol en professie en er is voldoende ondersteuning en flexibiliteit om te kunnen ingrijpen wanneer dat nodig is. Ondersteuning van de uitvoering is cruciaal, met domein overstijgende reflectie en leren. Er wordt gebruik gemaakt van wetenschappelijke inzichten en expertise. Structurele aandacht voor de aanpak van Geweld in afhankelijkheidsrelaties is op alle niveaus en binnen alle betrokken organisaties, zowel bestuurlijk als uitvoerend, gegarandeerd.

Verbinding zorg en veiligheid

Overlast door verward persoon
per 10.000 inwoners



Bron: politiecijfers

Housing Justitieel

Binnen het sociaal domein gaan we uit van een inclusieve samenleving waarin iedereen mee kan doen naar eigen vermogen. Zelfredzaamheid is daarbij het uitgangspunt, al dan niet met behulp van zorg en ondersteuning. Burgers die veelvuldig met politie of justitie in aanraking komen of zelfs in detentie hebben verbleven, kunnen in een situatie verkeren waarbij ze niet (voldoende) in staat zijn om zelf regie over hun leven te hebben/ voeren. Ook stigmatisering door de maatschappij speelt een rol. Voor deze mensen willen we een passende woonplek met gespecialiseerde ondersteuning en begeleiding bieden. De juiste persoon, op de juiste plek, met passende ondersteuning, dat is het principe achter Housing Justitieel. Een woning is het recht op een nieuwe toekomst.

Het uitgangspunt is dat elke burger een plek in de maatschappij moet krijgen onder de juiste omstandigheden. Het recidivegevaar dient geminimaliseerd te worden. Ook willen we toewerken naar een duurzaamheidspercentage van 80% van geplaatste kandidaten nadat Loket Housing Justitieel positief is afgesloten: zonder overlast, waarbij de veiligheid is geborgd, zonder financiële achterstanden. In 2024 is het doel om op Parkstad niveau te starten met tien plekken, hierna wordt verder geëvalueerd welke uitbreidingen er mogelijk zijn.



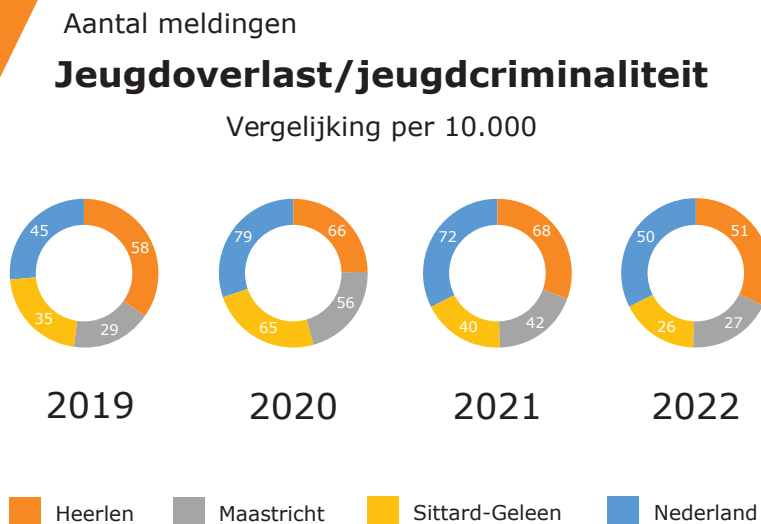
JEUGDOVERLAST JEUGDCRIMINALITEIT

Jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit

Wat is jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit?

Bij jeugdoverlast spreken we van een scala aan gedragingen die als hinderlijk of verstorend worden ervaren, variërend van lawaai tot samenscholing en andere vormen van ongewenst gedrag. Het is een verschijnsel dat de directe leefomgeving en bredere gemeenschap in negatieve zin beïnvloedt. Bij jeugdcriminaliteit spreken we van diverse delicten gepleegd door jongeren, individueel of in groepsverband, variërend van onder andere vandalisme en diefstal tot gewelddadige misdrijven en ondermijning. We hebben helaas nog onvoldoende zicht op de omvang en de ernst van de problematiek waardoor jongeren onder de radar blijven.

Wel krijgen we vanuit verschillende lokale instanties toeneemende zorgwekkende signalen over jongeren die betrokken zijn of raken bij ondermijnende criminaliteit. Het betreffen signalen over jongeren die op (steeds) jonge(re) leeftijd in de criminaliteit belanden, geen geweld schuwen en jongeren die in een gezins-/sociale omgeving verkeren waarin een criminele carrière als normaal wordt beschouwd. Ook gaat het om kwetsbare jongeren die met mooie praatjes en beloften langzaam de ondermijnende criminaliteit worden ingetrokken/ingezogen. Verder blijkt uit landelijk onderzoek (de onderwereldkaart) dat inwoners van Heerlen van alle gemeenten in Nederland het grootste risico lopen om in aanraking te komen met criminaliteit.



Bron: politiecijfers

Ambitie en doelstellingen

Aan Heerlense jeugd wordt perspectief geboden om te voorkomen dat zij door gebrek aan toekomstperspectief in de georganiseerde criminaliteit belanden of daarin verder afglijden. Daarnaast wordt ingezet op het verminderen van risicofactoren waarmee de verleiding om te kiezen voor het criminele pad of carrière onaantrekkelijk wordt gemaakt en jongeren weerbaar zijn tegen criminele invloeden. We zorgen dat professionals die werken met jeugd bewust en bekwaam zijn in het handelen op en signaleren van problematiek.

Doelstelling 1: In 2027 ervaren minder mensen jeugdoverlast in hun eigen buurt (in 2021 was dit 20%). We streven ernaar om dit met 5% te verminderen naar 18% in 2027.

Indicator: Percentage van de respondenten uit Heerlen dat aangeeft vaak overlast te ervaren in de buurt door jongeren (Burgeronderzoek Parkstad inZicht) en aantal meldingen jeugdoverlast (Politie).

Doelstelling 2: In 2027 is de dalende lijn in het aantal meldingen van jeugdoverlast bij de Politie doorgezet. We streven ernaar minder dan 400 meldingen te ontvangen (441 in 2022).

Indicator: Politie meldingen jeugdoverlast.

Doelstelling 3: In 2027 is het aantal hoog risico jongeren in Heerlen-Noord meer gedaald richting het Heerlense gemiddelde. In 2019 was dit 6,6% in Heerlen en 7% in Heerlen-Noord. Indicator: Percentage hoog-risico jongeren (8-23 jaar) in Heerlen (Zichtopondermijning.nl).

7 Meest recent beschikbare meetjaar. Bron burgeronderzoek: <https://parkstadinzicht.nl/viewer> en Politie

8 Meest recent beschikbare meetjaar. Bron Politie

9 Bron <https://www.zichtopondermijning.nl/>

Doelstelling 4: In 2027 is er bij iedere school in Heerlen een jeugdboa aanwezig die de scholen ondersteund bij het correct signaleren en doorzetten van veiligheidssignalen.

Doelstelling 5: In 2027 is er een stevige VIOS structuur onder voorzitterschap van een VIOS coördinator voor heel Parkstad.

Doelstelling 6: In 2027 werken alle Parkstad gemeentes met jeugdcasüistiek volgens het opschalingsmodel van de integrale jeugd aanpak Parkstad (IJAP).

Aanpak

Het bestrijden van jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit is niet alleen gericht op het beheersen van ongewenst gedrag, maar ook op het bevorderen van een gezonde en veilige leefomgeving waarin jongeren de mogelijkheid krijgen om kansrijk op te groeien. Het vraagt om een integrale aanpak waarbij we gebruik maken van zowel preventieve als repressieve maatregelen om jongeren op het rechte pad te trekken en/of te houden. We gaan intensief aan de slag met jongeren, want wie de jeugd heeft, heeft de toekomst.

Om onze ambitie waar te maken zetten we vroegtijdig(er) in op het signaleren van risicogedrag (pijler 1) om vervolgens preventief te kunnen interveniëren (pijler 2) en waar nodig repressief op te treden (pijler 3). Dit alles is enkel mogelijk als we daadkrachtig en informatie gestuurd samenwerken (pijler 4).

JEUGDOVERLAST EN JEUGDCRIMINALITEIT

1. Pro-actie en signaleren: het vroegtijdig kunnen signaleren van (sociale) problematiek door een professional. De professional moet vervolgens adequaat ingrijpen op basis van een zorgsignaal, samen met de benodigde partners. Ook moet duidelijk zijn waar de professional met zijn of haar zorgsignalen terecht kan. Pro-actie ziet meer op het wegnemen van structurele oorzaken en risico's door bijvoorbeeld door de jeugdboa's of onderwijs om te voorkomen dat een jongere de criminaliteit wordt ingezogen of verder afglijdt naar een criminele carrière.

2. Voorkomen: voorkomen dat bestaande risico's tot erger leiden door het aanbieden van preventieve interventies op straat en op scholen. Is een jongere eenmaal de fout ingegaan, dan is het belangrijk om samen met de juiste partners te kijken naar de aanwezige risico- en beschermende factoren en daar de aanpak op af te stemmen.

3. Aanpakken: centraal bij de repressieve aanpak van (ondermijnende) jeugdcriminaliteit staat het voorkómen dat jong begonnen delinquentie uitmond in een langdurige criminele loopbaan. Als de kans op verdergaande recidive zeer groot is, is het nodig om snel in te grijpen om te voorkomen dat crimineel gedrag zich van incident tot patroon en soms zelfs tot levensstijl ontwikkelt. Op dit moment is er grote winst te behalen in het sluiten van het (preventieve en repressieve) net rond jongeren die al in de (ondermij-ende) criminaliteit terecht zijn gekomen om hen weer op het juiste pad te krijgen. Dit doen we door meer zichtbaar formeel gezag in de wijken van Heerlen-Noord te organiseren.

4. Daadkrachtig informatie gestuurd samenwerken: er is behoefte aan meer samenhang en een door de partners gezamenlijke breed gedragen visie. Om een goed beeld te krijgen van de omvang en ernst van de problematiek, overlastgevende en criminele jongeren goed te kunnen monitoren en door middel van integrale afstemming te komen tot de juiste interventies en maatregelen, is een gedegen centrale regie op de uitvoering noodzakelijk.

Preventie met Gezag

De gemeente Heerlen en haar partners willen met het door het Rijk gefinancierde programma Preventie met Gezag voorkomen dat jongeren (minderjarigen en jongvolwassenen tot 27 jaar) in de criminaliteit terechtkomen of er verder in afglijden. Het doel is om jongeren meer perspectief te bieden en hun veerkracht te vergroten. Relevant hierbij is dat de voedingsbodem voor jeugdcriminaliteit wordt weggenomen, dat kansenongelijkheid wordt verkleind en bovenal dat de veerkracht en weerbaarheid van jongeren wordt vergroot. Landelijk zijn 28 gebieden aangewezen en daarbij hoort ook het gebied Heerlen-Noord. In 2023 is de gemeente Heerlen samen met de betrokken zorg- en veiligheidspartners en het Nationaal Programma Heerlen-Noord, begonnen met de uitvoering van de aanpak Preventie met Gezag.

Met Preventie met Gezag benadrukken we het belang van preventie als een investering in de toekomst, waarbij de focus ligt op het voorkomen van problemen voordat deze zich kunnen ontwikkelen tot grotere problemen. Door preventieve maatregelen en interventies te implementeren wordt beoogd om risicofactoren aan te pakken die leiden tot jeugdcriminaliteit of het verder afglijden daarin te voorkomen. De nadruk ligt dus niet alleen op het bestraffen van wangedrag, maar ook op het voorkomen ervan door jongeren te voorzien van alternatieven. Het programma bouwt voort op het idee dat preventie niet enkel en alleen een taak is voor gezagsfunctionarissen, maar een gedeelde verantwoordelijkheid van alle partners binnen een gemeenschap. Preventie met Gezag richt zich dus onder andere specifiek op het verbinden van justitie, gemeenten, scholen, ouders, welzijnsorganisaties en andere partners om een veilige omgeving te creëren voor jongeren.

Om dit te bewerkstelligen zetten we in op het vroegtijdig(er) signaleren van risicogedrag (1), om vervolgens preventief te kunnen interveniëren (2) en waar nodig repressief (3) op te treden. Dit alles is enkel mogelijk als we binnen de jeugd(strafrecht)keten daadkrachtig en informatie gestuurd gaan samenwerken (4).

Projecten binnen Preventie met Gezag

IJAP (Integrale Jeugd Aanpak Parkstad)

Met de ontwikkeling en implementatie van de nieuwe Integrale Jeugd Aanpak Parkstad (IJAP) zorgen we voor een stevig fundament voor de samenwerking binnen Parkstad. De IJAP is een integraal en uniform werkproces waarmee de zeven Parkstadgemeenten en betrokken partners gaan werken vanaf 2024. Binnen de IJAP gaan scholen en zorg- en veiligheidspartners in Parkstad intensief samenwerken om overlast gevende jongeren (tot 23 jaar) in beeld te brengen, te helpen of aan te pakken. Door samen te werken vergroten we de pakkans van jongeren die overlast veroorzaken en indien nodig tijdig hulp aanbieden. De IJAP is een opschalingsmodel dat bestaat uit drie overleggen: het Jeugdpreventieplatform (JPP), de Lokale Jeugd Aanpak (LJA) en de Persoonsgerichte Aanpak (PGA). Afhankelijk van de ernst van de feiten of de frequentie waarmee een jongere in beeld komt kan worden opgeschaald richting een hoger niveau om gebruik te maken van interventies die zich naast zorg meer richten op bijvoorbeeld straf. Ook is er hiernaast het kernteam jeugd opgericht, deze houdt zich bezig met de groepsaanpak, waar twee of meer jongeren (tot max. 27 jaar) structureel overlast gevend gedrag vertonen. Voor ondersteuning van de IJAP gaan we gebruik maken van de jeugdmodule van het systeem PGAX. De regierol voor de diverse casuïstiek overleggen is voor heel Parkstad belegd bij het Zorg- en veiligheidshuis Parkstad. Het IJAP-werkproces wordt ondersteund door een softwarepakket (PGAX module jeugd) waarmee gegevens centraal worden verzameld en beheerd, conform de geldende privacywetgeving.

Door deze gezamenlijke aanpak maakt het niet meer uit in welke Parkstadgemeente een jongere overlast veroorzaakt of strafbare feiten pleegt. We hebben dat in beeld en kunnen de vereiste maatregelen nemen.

Partners zijn onder andere: Gemeenten Landgraaf, Kerkrade, Brunssum, Voerendaal, Simpelveld en Beekdaelen, Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad, Bureau Vroegtijdig School Verlaten Parkstad, Politie Eenheid Limburg,

Openbaar Ministerie Limburg, Rechtbank Limburg, Reclassering Nederland (namens 3RO), Raad voor de Kinderbescherming, Bureau Jeugdzorg, William Schrikker Jeugdbescherming & Jeugdreclassering, HALT, RIEC Limburg, Straatcoaches, JENS, Alcander, CMWW, Impuls, MEE, Mondriaan, SVOPL, LVO, Yuverta, VISTA, Movare, Innovo en de Open Universiteit.

Jeugdboa's

Heerlen kiest expliciet om te starten met jeugdboa's. Vanaf 2024 zijn vier jeugdboa's werkzaam die volledig ingezet worden op de doelgroep jeugd. De jeugdboa's zijn zichtbaar aanwezig op de locaties (en tijdstippen) waar jongeren zijn te vinden. In de wijken, op scholen, sportverenigingen en evenementen. Maar ze zorgen ook voor de verbinding met de online wereld van jongeren. De jeugdboa's kennen de jongeren en de jongeren kennen de jeugdboa's.

Zij investeren in het opbouwen van een vertrouwensband met de jongeren en jeugdgroepen. Maar er worden ook duidelijke grenzen gesteld. Waar nodig kan en zal de jeugdboa handhavend optreden. Waar nodig leggen ze contact met ouders door bijvoorbeeld het afleggen van een huisbezoek. Ze monitoren de jeugdgroepen, signaleren als er iets speelt en reageren op meldingen uit de buurt. De jeugdboa's werken intensief samen met de andere professionals in het werkveld, waaronder de reguliere boa's, jongerenwerkers, wijkagenten en straatcoaches. Deze proactieve benadering draagt bij aan het voorkomen van problemen en het creëren van een veilige en kansrijke omgeving.

HALT

HALT is een belangrijke en reguliere samenwerkingspartner voor Heerlen. In het kader van Preventie met Gezag gaan we met 'HALT in de wijk' de inzet van HALT fors uitbreiden, naast de reguliere inzet in heel Heerlen, in Heerlen-Noord. Halt in de wijk kan gezien worden als een paraplu waaronder verschillende preventieve Halt interventies/ activiteiten in de wijk en/of school onder vallen. De Halt professional opereert als een spin in het web en zet passende interventies in bij jongeren. Dit wordt gedaan in afstemming tussen de ketenpartners en scholen.

Hierbij is de Halt professional ook zichtbaar in de wijk aanwezig. Voorbeelden preventiemaatregelen Halt in de wijk/ op school:

- Spreekuren op middelbare scholen
- Voorlichtingen op zowel basis- en voortgezet onderwijs inclusief speciaal onderwijs
- Ouderbijeenkomsten op scholen/ en in buurten
- Halt interventies inzetten voor jongeren onder de 12 jaar waar zorgen over zijn en/of signalen zijn van beginnende criminaliteit. Vaak blijkt inzet lastig te zijn wegens het ontbreken van een strafrechtelijk kader. Halt kan hier preventief wel een Halt interventie op inzetten
- Deelname aan overleggen met scholen en ketenpartners

HALT biedt jongeren een alternatief aan waarmee strafrechtelijke vervolging kan worden voorkomen. Het doel hiervan is positief gedrag te bevorderen en het nemen van verantwoordelijkheid aan te moedigen. Door middel van voorlichting, training en begeleiding tracht Halt jongeren bewust te maken van de gevolgen van hun keuzes en gedrag.

”

Dit is een unieke en ambitieuze manier van werken. Ik ben er van overtuigd dat wij hiermee echt het verschil gaan maken. Niet alleen in het belang van de jongeren zelf, maar ook voor veilige en leefbare wijken. ”

Burgemeester Roel Wever

JEUGDOVERLAST EN JEUGDCRIMINALITEIT

Onderzoek en monitoring Open Universiteit

Het kerndoel van onderzoek, uitgevoerd door de Open Universiteit, binnen Preventie met Gezag is weten wat er dient te gebeuren om te zorgen dat de jongeren van vandaag niet de (grote) criminelen van morgen worden. Weten wat er nu is (een foto van de situatie op dit moment). Weten wat er in het verleden is gebeurd, waarom interventies wel of niet het bedoelde effect hebben gehad en wat de consequenties daarvan zijn. Daarnaast weten hoe en waarmee toekomstige interventies kunnen worden ondersteund of verrijkt om een bijdrage te leveren aan het doel om jeugdcriminaliteit te voorkomen. Veel is nog onbekend en de komende jaren wordt kennis en ervaring opgedaan over de omvang en ernst van de problematiek en welke maatregelen wel en niet werken.

Uitbreiden jongerenwerk

In opdracht van gemeente Heerlen is JENS verantwoordelijk voor het organiseren van het reguliere jongerenwerk. Zo heeft elk stadsdeel een eigen jongerencentrum, organiseert JENS een groot aantal activiteiten en worden jongerenwerkers ingezet op straat, op scholen en bij evenementen.

Geconstateerd wordt dat de doelgroep waar Preventie met Gezag zich op richt, de meer problematische jeugd, slechts beperkt gebruik maakt van het aanbod van het Heerlense jongerenwerk. Voor het inzetten op problematische jeugd is meer specialistisch jongerenwerk nodig is. Samen met JENS en andere betrokken partners wordt bekeken hoe dit anders kan worden georganiseerd.

VIOS Parkstad (veiligheid in en om scholen)

Steeds meer scholen worden geconfronteerd met een toenemende veiligheidsproblematiek. Met scholen zijn we in gesprek om het thema veiligheid beter te borgen in de interne organisatiestructuur en processen. Dit moet ervoor gaan zorgen dat scholen weten waar ze terecht kunnen met zorgen of signalen. Ook maken we afspraken hoe scholen moeten handelen bij acute veiligheidssituaties.

In 2018 hebben organisaties uit het onderwijs, de Parkstadgemeenten (excl. Beekdaelen) het onderwijs en de betrokken veiligheidspartners een convenant 'Veiligheid In en Om Scholen' (VIOS) getekend. Dit convenant heeft als doel om intensief samen te werken met betrekking tot veiligheid in en rondom scholen binnen het primair, voortgezet onderwijs en het MBO. Het convenant is erop gericht dat zowel leerlingen en personeel als bezoekers (zoals ouders) van de school veilig zijn en zich veilig voelen binnen de school- en lesomgeving. Het convenant geeft hiervoor handvatten over de eigen rol en het aandeel van de school. Maar ook om te komen tot een concrete en heldere invulling van taken en afspraken tussen de school en andere veiligheidspartners. Helaas is geconstateerd dat de VIOS-samenwerking in Parkstad nog niet optimaal functioneert.

Een belangrijke oorzaak is het gemis aan structurele regie en coördinatie en daarmee ook het opbouwen en borgen van kennis en expertise. De ernst van de problematiek valt echter niet te onderschatten, want scholen worden steeds meer geconfronteerd met toenemende veiligheidsproblematiek. Vanuit Preventie met Gezag wordt in 2024 onderzoek gedaan naar hoe we het VIOS-samenwerkingsverband in Parkstad blijvend kunnen verstevigen en aan kunnen sluiten op de nieuwe structuren voor het aanpakken van jeugdproblematiek binnen PMG en de IJAP. Met scholen zijn we in gesprek om het thema veiligheid beter te borgen in de interne organisatiestructuur en processen. Dit moet ervoor gaan zorgen dat scholen weten waar ze terecht kunnen met zorgen of signalen. Ook maken we afspraken hoe scholen moeten handelen bij acute veiligheidssituaties.



ONDERMIJNING

Wat is ondermijning?

Limburg is gezien de grensligging met Duitsland en België een interessante omgeving voor criminelen. Ook de regio Parkstad wordt geconfronteerd met georganiseerde en ondermijnende criminaliteit in allerlei verschijningsvormen. Om effectief op te treden bij de aanpak van deze vormen van zware criminaliteit is een goede regionale samenwerking tussen partners noodzakelijk.

Heerlen heeft veel te maken met ondermijnende criminaliteit zoals onder andere drugsproductie en grootschalige drugshandel, witwassen en vastgoedfraude/misbruik. Criminele netwerken zoeken naar locaties en manieren waarin ze de minste weerstand verwachten of ervaren. Georganiseerde criminaliteit ontwricht de lokale samenleving ontwrichten onder andere door een verslechtering van een gezond ondernemingsklimaat, oneerlijke concurrentieposities, vermenging boven- en onderwereld met als gevolg de ontwrichting/ ondergraven van de democratische samenleving, verpaupering van buurten, aantasting normen en waarde, rechtsgevoel en integriteit/corruptie.

Van ondermijnende criminaliteit is sprake van vermenging van de onder- en bovenwereld doordat criminelen gebruik maken van legale diensten en voorzieningen voor illegale activiteiten zoals vastgoed, transport en financiële dienstverlening. De ondermijnende criminaliteit wordt ook steeds professioneler. Criminele netwerken zijn out-reached, zeer innovatief, invloedrijk en schadelijk. De veiligheid, leefbaarheid, economie en onze democratie wordt aangetast. Ondermijnende criminaliteit kent veel verschillende uitingsvormen.

Voorbeelden zijn onder andere drugscriminaliteit, fraude, witwassen, illegale kamerverhuur en mensenhandel. Hoewel ondermijnende criminaliteit vaak niet zichtbaar is, heeft het wel zichtbare gevolgen zoals drugsdumpingen, excessief geweld in de openbare ruimte en verwaarlozing van panden.

In de ondermijnende criminaliteit gaan enorme bedragen geld rond en de belangen zijn groot. Criminele netwerken maken gebruik van intimidatie, omkoping en excessief geweld. In deze netwerken spelen drugs ook een grote rol. De handel in drugs wordt vaak de motor van de ondermijnende criminaliteit genoemd. Door de goede logistieke ontsluiting, aanwezige infrastructuur en centrale geografische ligging naar België en Duitsland is Heerlen een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor criminelen.

Voor het begrip 'ondermijning' is geen eenduidige definitief. Het dreigt daarmee een containerbegrip te worden. Daarom is het van belang te duiden wat Heerlen onder ondermijnende criminaliteit verstaat: van georganiseerde criminele ondermijning is sprake als criminelen systematisch gebruik en misbruik maken van legale bedrijven, vastgoed, overheids- en financiële diensten en beschikkingen om misdrijven te plegen, die veelal drugsgerelateerd zijn en met geweld gepaard gaan, om zodoende veel geld te verdienen, wit te wassen en/of macht te verkrijgen om besluitvorming in haar voordeel te beïnvloeden.

Om duidelijk te kaderen en focus aan te brengen wordt er nadrukkelijk gesproken over georganiseerde criminaliteit. Hiervan is sprake als:

- er een samenwerking is tussen twee of meer personen;
- de samenwerking vindt plaats over een langere periode;
- er ernstige delicten gepleegd worden met als doel geldelijk gewin en/of macht.

Ambitie en doelstellingen

Heerlen werkt aan de voorkant van aanpak van ondermijnende criminaliteit waarbij sociale, economische en fysieke structuren weerbaar zijn tegen ondermijnende invloeden. Dit bereiken we door een hechte samenwerking met overheden, partners en burgers, waarbij we handhaving versterken, bewustwording vergroten en preventie bevorderen. Daar waar nodig wordt repressief opgetreden met alle mogelijke bestuursrechtelijke instrumenten die ter beschikking staan.

Doelstelling 1: In 2027 zijn meer mensen in staat om de signalen van ondermijning te herkennen. In 2021 was dit 57%, in 2027 streven we naar een stijging van 10% (67%).

Indicator: Percentage van de respondenten uit Heerlen dat aangeeft in staat te zijn om signalen van ondermijning te herkennen (Burgeronderzoek Parkstad inZicht).



Doelstelling 2: In 2027 zijn meer mensen bereid om een melding te maken van ondermijnende criminaliteit. In 2021 was dit 46%, in 2027 is dit minimaal de helft (50%).

Indicator: Percentage van de respondenten uit Heerlen dat aangeeft bereid te zijn om een melding te maken bij vermoeden van ondermijning (Burgeronderzoek Parkstad inZicht).

Doelstelling 3: In 2027 ervaren minder mensen drugsoverlast in hun eigen buurt. In 2021 was dit 15%, in 2027 willen we dit minimaal stabiliseren, maar het liefst laten dalen tot 12%.

Indicator: Percentage van de respondenten uit Heerlen dat aangeeft dat drugs-overlast vaak voorkomt in de buurt (Burgeronderzoek Parkstad inZicht)

Doelstelling 4: In 2027 hebben we een stevige informatiepositie door ons eigen informatieknooppunt. Hiervoor zijn een zaakstelsel en analyse-tool aangeschaft die worden bemand door voldoende analysecapaciteit.

Aanpak

De aanpak van ondermijnende criminaliteit is er een van de lange adem. De focus ligt op:

- **Verbeteren van de informatiepositie** door het door ontwikkelen van het informatieknooppunt Leefbaarheid en Veiligheid om een versterkte informatiepositie te krijgen, dat ons helpt bij een actueel en gedetailleerd ondermijningsbeeld, risicofactoren, risicobranche en -gebieden van de gemeente als geheel en de afzonderlijke Heerlense buurten.
- **Vergroten van de weerbaarheid:** inwoners, bedrijven en gemeente (zowel ambtelijk als bestuurlijk)
- **Blijven investeren in bewustwording** over wat ondermijning is en we geven daarbij ook handelingsperspectief hoe signalen te herkennen en waar bewoners en ondernemers dit kunnen melden.
- **Blijven doorpakken in de lokale/regionale integrale preventieve en repressieve aanpak.** We blijven criminele activiteiten, faciliteiten en netwerken aan de hand van bestuursrecht verstoren. Dit doen we door nog meer zicht op krijgen door te blijven inzetten op de uitvoering van integrale controles in samenwerking met onze partners (onder andere politie, belastingdienst, OM, zorgpartijen etc). Daarbij maken we actief gebruik van de verschillende mogelijkheden van de wet- en regelgeving om bestuurlijke maatregelen te nemen tegen ondermijnende criminaliteit.

11 Meest recent beschikbare meetjaar. Bron burgeronderzoek: <https://parkstadinzicht.nl/viewer>

12 Meest recent beschikbare meetjaar. Bron burgeronderzoek: <https://parkstadinzicht.nl/viewer>

13 Meest recent beschikbare meetjaar. Bron burgeronderzoek: <https://parkstadinzicht.nl/viewer>



Hoe willen we het bereiken? / Projecten

We willen de veiligheid en leefbaarheid van Heerlen vergroten door het tegengaan van de ontwrichtende effecten van ondermijnende en drugsgerelateerde criminaliteit in de Heerlense buurten. Ondermijning door de georganiseerde criminaliteit wordt in Heerlen bestuursrechtelijk aangepakt door het voorkomen en wegnemen van voedingsbodems, kraamkamers en broedplaatsen van jonge criminele aanwas en criminele verdienmodellen. Het zwaartepunt van de aanpak ligt op het organiseren van effectief en efficiënt bestuursrechtelijk toezicht en preventieve maatregelen. Bij zichtbare en excessieve vormen van ondermijning is het strafrecht als eerste aan zet. Daar waar mogelijk worden, in samenwerking met politie en justitie, bestuursrechtelijke interventies gepleegd. Alle mogelijke bestuursrechtelijke instrumenten worden op gepaste wijze ingezet, waarbij, indien nodig, de juridische grenzen worden verkend. Om de informatiepositie te versterken, wordt intensief samengewerkt met relevante veiligheidspartners en wordt in toenemende mate de samenwerking met private partijen opgezocht.

Door middel van focus wordt gepoogd Heerlen minder aantrekkelijk te maken voor criminelen. Preventie, het vergroten van bewustzijn en het verstoren van criminele activiteiten, op een creatieve en grensverleggende wijze, zijn de hoekstenen van de aanpak van ondermijnende criminaliteit. De aanpak van ondermijning wordt de komende jaren verder versterkt en verdiept.

Drie prioriteiten voor de komende jaren:

1. Drugs- productie en grootschalige handel
2. Vastgoedmisbruik en -fraude
3. Witwassen



De aanpak van ondermijnende criminaliteit door de gemeente Heerlen is in toenemende mate meer preventief dan repressief van aard. Hiermee wordt aan de wortel van het probleem gewerkt en minder aan symptoombestrijding. Repressie blijft de taak en rol van het strafrecht waar de politie en het Openbaar Ministerie voor aan zet zijn. De gemeente Heerlen probeert het de criminelen moeilijk te maken door gericht toezicht en het opwerpen van barrières zoals een vergunningplicht.

9 Meest recent beschikbare meetjaar. Bron burgeronderzoek: <https://parkstadinzicht.nl/viewer>

10 Meest recent beschikbare meetjaar. Bron burgeronderzoek: <https://parkstadinzicht.nl/viewer>

11 Meest recent beschikbare meetjaar. Bron burgeronderzoek: <https://parkstadinzicht.nl/viewer>



ONDERMIJNING

Lokaal niveau (Gemeente Heerlen)

Interventieteam

We blijven criminele samenwerkingsverbanden en activiteiten verstoren. Wekelijks worden integrale controles uitgevoerd onder leiding van het Interventieteam in samenwerking met onze partners (o.a. politie, OM, belastingdienst). Daarbij maken we actief gebruik van verschillende juridische mogelijkheden van de wet- en regeling (o.a. Wet Bibob, Opiumwet, bestemmingsplannen en de APV) om ondermijning tegen te gaan door bestuurlijke maatregelen te nemen. Hierbij kan gedacht worden aan maatregelen zoals het sluiten van een pand waar drugsactiviteiten plaatsvinden en het opleggen van een last onder dwangsom. Het Interventie-team heeft als doel om mistanden, criminaliteit, overlast en ondermijning in heel Heerlen aan te pakken. Het Interventieteam is dagelijks zowel preventief als repressief aan de slag met het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in Heerlen. Dit wordt gedaan door middel van preventieve en repressieve bestuurlijke interventies en controles. Met bestuursrechtelijke maatregelen (waarschuwingen, dwangsom, sluitingen etc.) treden zij op tegen illegale prostitutie, overlast arbeidsmigranten en kamerverhuur, handel en productie van verboden middelen en niet naleving van wet- en regelgeving bij horecabedrijven. Daarbij worden de grenzen van (juridische) mogelijkheden opgezocht. Integrale controles worden uitgevoerd op basis van signalen of meldingen, maar ook preventief. Het interventieteam is veelvuldig zichtbaar in de buurten door onder andere ondermijningsboa's, maar ook onzichtbaar. Het team werkt hierin intensief samen met diverse zorg- en veiligheidspartners.

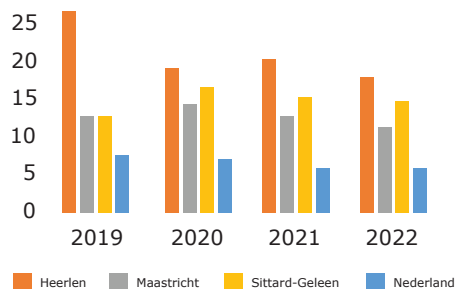
We blijven investeren in het creëren van bewustzijn bij zowel burgers, bedrijven, ketenpartners en interne medewerkers van de gemeente Heerlen. Er wordt een handelingsperspectief geboden hoe signalen te herkennen en waar deze te melden. Dit gebeurt door verschillende communicatie uitingen en informatiebijeenkomsten.

Informatieknooppunt leefbaarheid en veiligheid

We moeten weten wat er speelt in onze stad en dienen hiervoor goed geïnformeerd te zijn.

Ondermijning

Drugshandel per 10.000 inwoners



Bron: politiecijfers

We versterken de informatiepositie door interne en externe informatie bij elkaar te brengen in het Informatieknooppunt Leefbaarheid en Veiligheid. Het informatieknooppunt faciliteert de informatieprocessen rondom leefbaarheid en veiligheid. Als gemeente willen we weten wat er speelt binnen onze stad en dienen hiervoor goed geïnformeerd te zijn. De inzet wordt bepaald op basis van de informatie over onze stad en buurten. Door onze informatiepositie goed in te regelen kunnen we patronen en onregelmatigheden zichtbaar maken welke kunnen duiden op ondermijning, radicalisering, misdaden en/of behoeften in de buurten. Komende jaren wordt toegewerkt naar een methodiek en infrastructuur die ontwikkeld en geïmplementeerd wordt waarmee het mogelijk wordt om de binnen- (wettelijke basisregistraties en gemeentelijke kernregistraties) en buitengemeentelijke gegevensstromen (van partners en openbare bronnen) te organiseren. Middels onderzoek, analyse en duiding kunnen de gegevens verwerkt worden tot inzichten die bijdragen aan de aanpak van veiligheids- en sociaal-maatschappelijke vraagstukken.

Het informatieknooppunt zorgt middels een gestructureerde, gecentraliseerde en geregisseerde manier voor een geautomatiseerde ontsluiting en visualisatie van de gemeentelijke gegevens om verdere analyse mogelijk te maken als invulling van informatie gestuurd werken.

Hiermee kunnen de gegevens sneller en beter geanalyseerd worden en handelingsperspectief ontwikkeld worden voor de uitvoering van de gemeentelijke taken in het kader van openbare orde, leefbaarheid en veiligheid.

Dit doen we door:

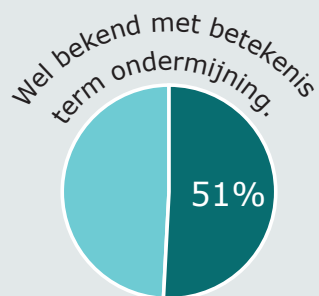
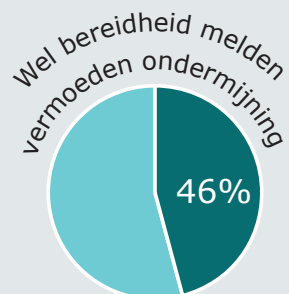
1. Implementeren van een registratiesysteem om zaken veilig te kunnen registreren en volgen.
2. Implementeren van analysetools om data beter en sneller te kunnen analyseren en trends te kunnen signaleren en rapporteren.
3. Ontwikkelen van een datawarehouse waarin de data veilig is opgeslagen.
4. Het maken van afspraken rondom het veilig en AVG-proof verwerken en gebruiken van data.

Het informatieknooppunt stelt ons in staat om een permanent, actueel en integraal veiligheidsbeeld te verkrijgen, waarmee diverse stakeholders geïnformeerd en geadviseerd kunnen worden. Problemen worden eerder en beter in beeld gebracht waardoor efficiënter kan worden gestuurd op inzet.

Experiment gesloten coffeeshopketen

De gemeente Heerlen is één van de elf geselecteerde gemeenten in Nederland waar het experiment gesloten coffeeshopketen uitgevoerd gaat worden. Het doel van het experiment is om te onderzoeken of en hoe telers op kwaliteit gecontroleerde hennep of hasjesj gedecriminaliseerd aan coffeeshops kunnen leveren. Decriminaliseren houdt in dat wetgeving zodanig wordt aangepast dat teelt, distributie en verkoop binnen het experiment niet langer strafbaar zijn en onder strikte wettelijke voorwaarden plaatsvinden. Uiteraard met strenge voorschriften en onder strikte voorwaarden. Verder wil het kabinet bekijken wat de effecten van het experiment zijn op de problemen die veel gemeenten ervaren door de illegale hennepsteelt, de invloed van criminelen daarop en de volksgezondheid.

Cijfers Ondernijning 2021



Bron: burgeronderzoek

Op 15 december 2023 is een experiment binnen het Experiment Gesloten Coffee-shopketen gestart bij de gemeente Breda en Tilburg in samenwerking met drie reeds producerende telers. Andere telers kunnen zich aansluiten bij de aanloopfase zodra ze gereed zijn voor levering. Tijdens deze aanloopfase doen telers, coffee-shophouders, vervoerders en toezichthouders ervaring op met zaken rondom de levering en verkoop van gereguleerde cannabis en het toezicht hierop. Hieronder vallen bijvoorbeeld het afstemmen van het aanbod van cannabis op de vraag van de consument, het beveiligd vervoer en het gebruik van het track & trace-systeem. De overgangsfase start zodra de kwantiteit, kwaliteit en diversiteit van de geproduceerde cannabis voldoende zijn om de deelnemende coffeeshops volledig en bestendig te kunnen bevoorraden, en als wordt voldaan aan de voorwaarden van een gesloten keten.

De verwachting is dat rond de zomer van 2024 op zijn vroegst de experimenteerfase start voor de rest van de deelnemende steden, en dus ook Heerlen. De experimenteerfase is de daadwerkelijke start van het minimaal vier jaar durende experiment.

Bij de start van het experiment zijn op grond van de wetgeving niet-ingezetenen niet langer welkom in de Heerlense coffeeshops. Mocht op dat moment de straathandel dreigen op te bloeien, dan wordt hier vol op in gezet met politie en boa capaciteit en door inzet van bestuursrechtelijke maatregelen zoals dwangsommen en gebiedsverboden.

Parkstad niveau

De rol van gemeenten en daarmee de bestuurlijke aanpak van ondernijning is in de afgelopen jaren groter en belangrijker geworden. Dit vraagt veel van gemeenten, niet alleen om extra capaciteit maar ook om een verhoogde deskundigheid en effectiviteit in de aanpak van ondernijning. Dit bereiken we door onze krachten te bundelen en met name te investeren in de gemeenschappelijke informatiepositie. Data-ondersteunend werken komt hierdoor centraal te staan. Trends en ontwikkelingen, zoals nieuwe verschijningsvormen van criminaliteit, worden actief gemonitord en geïntegreerd in de dagelijkse werkzaamheden, waaronder de inzet van specifieke interventies om de leefbaarheid te verbeteren en georganiseerde criminaliteit aan te pakken. De regionale samenwerking in de aanpak van ondernijnende criminaliteit wordt vormgegeven door het inrichten van het ACT! Interventieteam Parkstad waarvan het Regionaal Informatieknooppunt Parkstad onderdeel uitmaakt.



ACT! Interventieteam Parkstad

Het ACT! Interventieteam Parkstad gaat op basis van specifieke thema's en fenomenen binnen Parkstad proactieve bestuursrechtelijke controles uitvoeren. Het (kleine) team gaat opereren naast de bestaande lokale handhavingsteams in Parkstad. De aanpak van het Interventieteam Parkstad volgt de reguliere bestuursrechtelijke procedures voor de aanpak van ondermijnende criminaliteit en veiligheidsproblematiek. Het juridisch opvolgen/handhaven van controleresultaten is een taak voor de afzonderlijke gemeenten. Gezien de beperkte capaciteit binnen de strafrechtelijke keten, legt het Interventieteam Parkstad het fundament van zijn aanpak in het bestuursrecht. Waarbij op regioniveau, en daarmee waterbedeften te voorkomen, wordt opgetreden tegen veiligheidsproblemen.

Regionaal informatieknooppunt Parkstad

Het Informatieknooppunt richt zich in de volle breedte op Leefbaarheid en Veiligheid door alle relevante informatie uit diverse bronnen te verzamelen, analyseren en te verwerken. Op deze manier wordt actief gewerkt aan het opbouwen van een sterke informatiepositie. Het informatieknooppunt gaat alle relevante informatie uit onder meer beschikbare politiebronnen, eigen meldsystemen, burgeronderzoek, Zicht op Ondermijning en CBS-informatie verwerken en analyses maken die betrekking hebben op leefbaarheid, veiligheid en risicofactoren van (ondermijnende) criminaliteit. Op basis hiervan worden Veiligheidsbeelden gemaakt op basis waarvan de Lokale Driehoeken, alsmede de Driehoek Parkstad, keuzes kunnen maken en prioriteiten kunnen stellen. Zo wordt de beschikbare toezicht- en handhaving capaciteit effectief en efficiënt ingezet. Ook genereert het knooppunt informatie over fenomenen, branches en geografische hotspots waar bestuursrechtelijk toezicht en interventies nodig zijn. Dit is meteen de basis voor bestuursrechtelijke controles en interventies om de georganiseerde criminaliteit in de regio tegenwicht te bieden.



CYBER CRIME

Wat is Cybercrime en welke ontwikkelingen zien we?

De samenleving digitaliseert en daarmee regelen burgers, bedrijven en publieke instellingen steeds meer hun zaken en diensten online. Dit biedt veel mogelijkheden en kansen, maar brengt ook nieuwe veiligheidsrisico's met zich mee. Er is een verschuiving zichtbaar van traditionele geregistreerde criminaliteit naar digitale criminaliteit die onzichtbaar is en van overal ter wereld kan worden gepleegd. Het werkveld van criminelen lijkt met de technologische ontwikkelingen aan het verschuiven van fysiek inbreken naar digitaal inbreken. Cybercriminelen zijn daarnaast ook nog zeer innovatief en spelen in op nieuwe ontwikkelingen en trends. Burgers, bedrijven en overheden kunnen vaak onvoldoende meekomen met deze snelle technologische en digitale ontwikkelingen waardoor iedereen in toenemende mate vatbaar is voor digitale criminaliteit. Burgers, bedrijven en overheden lopen vaak achter de feiten aan, waarna criminelen weer iets nieuws verzinnen.

De verwachting is dat de digitale criminaliteit de komende jaren ook alsmaar gaat toenemen in tegenstelling tot bijvoorbeeld de afname van traditionele criminaliteit. Het is niet de vraag óf iemand of een organisatie/bedrijf slachtoffer wordt van cybercrime, maar wanneer.

Digitale criminaliteit bestaat uit cybercrime (criminaliteit met ICT als middel en doelwit. Voorbeelden van criminaliteit met, mal- of ransomware en virussen) en gedigitaliseerde criminaliteit (ICT wordt gebruikt om traditionele vormen van criminaliteit te plegen zoals bedreiging, afpersing, diefstal of fraude). Voorbeelden van vormen gedigitaliseerde criminaliteit zijn onder andere fraude met betaalproducten, ID-fraude en online handel (digitale fraude), maar ook grooming (digitaal kinderlokken), sextortion, sexting en chantage via e-mail of social media. Daarnaast ontstaan ook steeds vaker online sentimenten die kunnen leiden tot ordeverstoringen in de openbare ruimte. Dit wordt online aangejaagde ordeverstoringen genoemd.

Cyberincidenten hebben vaak veel impact op het slachtoffer of de organisatie/bedrijf die het treft. Het kan leiden tot maatschappelijke onrust, onveiligheid, economische en/of reputatieschade, maar ook schade van vertrouwen in bekende bedrijven en overheden waar bijvoorbeeld de naam van wordt misbruikt bij oplichting. Daarnaast speelt bij slachtoffers van digitale criminaliteit schaamte dat zij 'erin zijn getrapt'. Ten opzichte van andere criminaliteitsvormen is bij cyberincidenten ook een lage mate van aangifte- en meldingsbereidheid.

Ambitie en doelstellingen

Heerlen is weerbaarder geworden tegen digitale criminaliteit door in te zetten op het bestrijden, verstoren en terugdringen van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit. We versterken het digitale bewustzijn en de weerbaarheid van bewoners en bedrijven, en bevorderen de meldings- en aangiftebereidheid.

Doelstelling 1: In 2027 zijn meer mensen weerbaar tegen cybercrime. Het aantal registraties van cybercrime in Heerlen wordt minimaal gestabiliseerd t.o.v. 2022 (51 registraties).

Indicator: Percentage aangiftebereidheid slachtofferschap cybercrime (Burgeronderzoek Parkstad inZicht).

Doelstelling 2: In 2027 is 25% van de mensen bereid aangifte te doen bij slachtofferschap van cybercrime. In 2021 was dit 13%.

Indicator: Percentage respondenten uit Heerlen dat aangeeft slachtoffer te zijn geweest van cybercrime (Burgeronderzoek Parkstad inZicht) en aantal registraties cybercrime Heerlen (bron: politie)

14 Meest recent beschikbare meetjaar. Bron burgeronderzoek: <https://parkstadinzicht.nl/viewer>

15 Meest recent beschikbare meetjaar. Bron burgeronderzoek: <https://parkstadinzicht.nl/viewer> en Politie

Aanpak

In een veilige stad is naast de fysieke veiligheid ook aandacht voor de digitale veiligheid van de stad. Heerlen vergroot de digitale weerbaarheid door in te zetten op bewustwording en het vergroten van de weerbaarheid. De doelgroepen jeugd, ouderen, laaggeletterden en licht verstandelijke beperkten krijgen de komende jaren extra aandacht. Langs vier wegen moeten we als gemeente Heerlen actie ondernemen om een nog meer cyberweerbare gemeente te worden:

1. Eigen huis op orde
2. Cybercrisis en incidenten
3. Bewustwording en weerbaarheid
4. Online aangejaagde ordeverstoringen

Hoe willen we het bereiken?

We streven naar een duurzame en doeltreffende aanpak om digitale veiligheid en weerbaarheid te vergroten. In de gehele provincie Limburg wordt samen geïnvesteerd in de integrale publiek-private samenwerking in de aanpak van cybercrime. In Limburg wordt dit gedaan door de Taskforce Cyber Limburg. Burgemeester Wever vervult de rol van cyberburgemeester Limburg vanuit de bestuurlijke portefeuille RIEC Limburg en fungeert als ambassadeur voor Limburgse publiek-private organisaties. De cyberburgemeester sluit ook aan bij landelijke platforms zoals het landelijk overleg cyberburgemeesters, omdat cybercrime niet aan gemeentegrenzen gebonden is en een gezamenlijke aanhoudende aanpak vraagt.

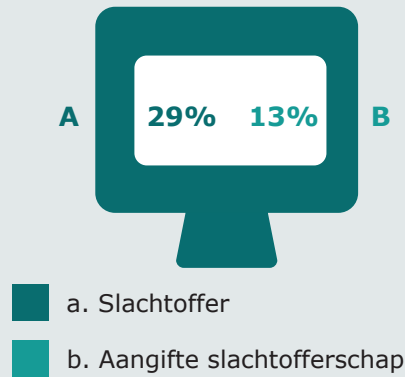
De Taskforce Cyber Limburg is een samenwerking tussen de Limburgse gemeenten, het RIEC Limburg het Platform Veilig Ondernemen Limburg, het Expertisecentrum Cyberweerbaarheid, het Cybercrimeteam van de Politie eenheid Limburg en het Openbaar Ministerie Limburg. Het doel van de samenwerking is voorkomen dat inwoners en bedrijven slachtoffer worden van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit.

Er wordt ingezet op bewustwording, weerbaarheid, preventie en slachtofferschap, opsporing en vervolging. Deze samenwerking resulteert in een gecoördineerde inzet van interventies in Limburg en bevordert daarmee eensgezindheid in de aanpak. De Taskforce Cyber Limburg wordt door de Citydeal van het CCV (Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid) gefinancierd voor de uitrol van specifieke activiteiten/ interventies zoals onder andere Hackshield, re_BOOTCMP, Digitaal Veilig Limburg, Cyberdriehoek en Cyber24 spellen.

Naast de regionale samenwerking streeft de gemeente Heerlen ernaar een weerbare gemeente te zijn, zowel als interne organisatie als voor burgers en bedrijven, tegen cybercriminaliteit. Om dit te bereiken wordt lokaal nog extra geïnvesteerd langs de volgende doelstellingen:

Cybercrime Heerlen 2021

Burgeronderzoek



Bron: burgeronderzoek

Vergroten bewustwording interne cyberveiligheid en voorbereiden op cybercrisis

Binnen de gemeente Heerlen is de expliciete keuze gemaakt om ons als gemeente goed te beschermen door onze eigen zaken op orde te hebben, zodat we weerbaar en voorbereid zijn op een cyberaanval. In het kader van crisisbeheersing bereiden we ons voor op cyberincidenten die kunnen leiden tot uitval van vitale systemen of maatschappelijke ontwrichting of verstoring. Het is namelijk niet de vraag of de gemeente slachtoffer wordt van cybercrime, maar wanneer. De gemeente is verantwoordelijk voor het goed functioneren van de eigen digitale systemen (hardware en software) en digitale voorzieningen, zodat de bedrijfsvoering en dienstverlening in goede orde verloopt en de informatie goed beveiligd is.

Officer (CISO) en de afdeling informatiemanagement spelen hier een belangrijke rol in. We bereiden ons voor op mogelijke cyberincidenten of crises door regelmatig te trainen, in samenwerking met onder andere de politie, het OM en ICT-partijen, en door te oefenen met verschillende cybercrisisscenario's. Hiermee komen we tot een gezamenlijk handelingsperspectief en weten we hoe we bij bepaalde scenario's snel en efficiënt moeten handelen wanneer zich een feitelijke cybercrisis voordoet.

Naast dat de gemeentelijke organisatie goed bestand moet zijn tegen cyberaanvallen, moet ook geïnvesteerd worden in de bewustwording en het handelingsvermogen van de individuele medewerkers van de gemeente Heerlen. We investeren in kennis (ambtelijk, bestuurlijk, intern en extern), blijvende awareness, bewustwording en handelingsperspectief.

Verbeteren van de Informatiepositie

Een goede informatiepositie is essentieel om effectief, efficiënt en doelgericht op te treden. Op basis van een zo compleet mogelijk beeld, met zowel de laatste trends en ontwikkelingen als actuele cijfers over incidenten en dreigingen, kan stevig worden ingezet op preventie en repressie. Het Limburgse cybercrime team van de politie-eenheid Limburg stelt momenteel een regionaal kwartaalbeeld op, gebaseerd op politie-cijfers en informatie. Het cyberbeeld is echter nog niet optimaal en kan op diverse fronten nog flink worden verbeterd, zodat het meer aansluit bij de wensen van de gemeenten. Vanuit de Taskforce Cyber Limburg zijn we aangesloten bij de landelijke klankbordgroep die met de Nationale Politie toewerkt naar een uniform cyberbeeld voor alle politieregio's.

Vergroten digitale weerbaarheid en voorkomen slachtofferschap

Door middel van doelgroepgerichte preventiecampagnes vergroten we de digitale weerbaarheid op digitale criminaliteit. We brengen burgers en bedrijven op de hoogte van de risico's die zij kunnen lopen. We maken inzichtelijk welke vormen van digitale criminaliteit voorkomen in Heerlen en welke doelgroepen hier slachtoffer van zijn. Op basis van deze inzichten kan een gerichte campagne worden ingezet gericht op voorlichting en bewustwording. We richten ons expliciet op de volgende kwetsbare doelgroepen: jongeren (zowel kinderen als jeugdigen), ouderen, laaggeletterden en licht verstandelijk beperkten. We verbeteren de digitale zelfredzaamheid en voorkomen dat burgers worden uitgesloten van de (digitale) samenleving.

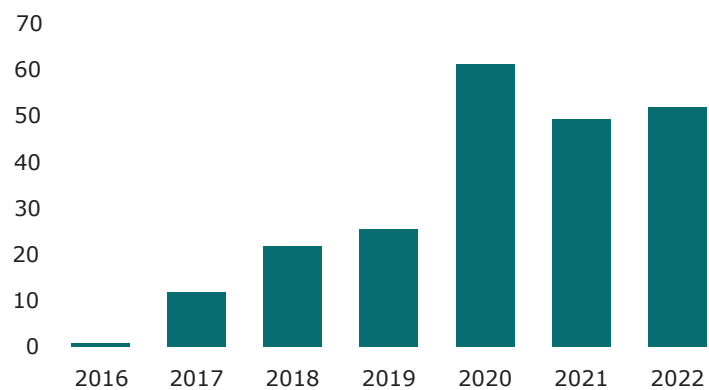
We zetten in op het vergroten van de meld- en aangiftebereidheid door onder andere de samenwerking met Meld Misdaad Anoniem. We blijven slachtoffers, zowel burgers als bedrijven en publieke organisaties, stimuleren om aangifte te doen wanneer zij slachtoffer worden. Daarnaast bieden we handvatten om de digitale veiligheid te verbeteren.

Voorkomen daderschap

Naast dat voorkomen moet worden dat burgers en bedrijven slachtoffer worden, wordt ingezet op het voorkomen van daderschap. Met preventieve interventies wordt ingezet op de first offenders op het gebied van digitale criminaliteit. Dit wordt gedaan door onder andere de aanpak re_BOOOTCMP.

Aantal registraties Cybercrime Heerlen

Cijfers



Bron: politiecijfers

Colofon

Kadernota leefbaarheid en veiligheid 2024 - 2027

Gemeente Heerlen

Geleenstraat 25

6411 HP Heerlen

Beeldmateriaal: Luc Lodder

Politie

www.heerlen.nl

Uitgave februari 2024

”

*Hier in Heerlen slaan we
de handen ineen, met alle
Heerlenaren bouwen we de
komende jaren aan een
veiligere en leefbaardere stad.
Samen zijn we sterker en
bouwen we aan een Heerlen
waarin iedereen zich thuis
en veilig voelt.*

”

Burgemeester Roel Wever

